

BESTAMI YAZQAN

QƏLBİNİ İTİRƏN ADAM

*Əsrlərdən bəri axan saf sevgi çeşməsi ilə
könülləri paklaşdırıran Yunus Əmrəyə...*

Bakı 2019

Kitabın orijinal adı:
Kalbini Kaybeden Adam

Müəllif:
Bestami Yazgan

Nəşrə Hazırlayan:
t.f.d Abbas Qurbanov

Anadolu türkçəsindən
Azərbaycan türkçəsinə uyğunlaşdırın:
Əziz Sultanov

Redaktor:
Mehriban Əbdürrəhimova

Rəssam:
Ramila Aliyeva Keskin

Dizayn:
Nart
Nicat Qəribov

Bakı-2019, №: 324-005
ISBN: 978-605-370-370-9

Kitabda ifadə olunan mövqə və fikirlər müəlliflərə aiddir; Türk Əməkdaşlıq və Koordinasiya Agentliyinin (TİKA) və Gəncliyə Yardım Fonduunun mövqeyini eks etdirən mətnlər olaraq qismətləndirilə bilməz.

Bakı Şəhəri Səbail Rayonu Cəfərov Qardaşları, 10.
Tel: (+994 12) 492 14 38 / Mobil: (+994 51) 412 22 82
Elektron poçt: ipekyoluneshriyyati@gmail.com

QƏLBİNİ İTİRƏN ADAM

Bestami Yazqan

Türk Əməkdaşlıq və Koordinasiya
Agentliyi Bakı Program
Koordinatorluğu

Azərbaycan Respublikası
Gəncliyə Yardım Fondu

Bu kitab, Türkiye Respublikası Baş Nazirlik Türk Əməkdaşlıq və Koordinasiya Agentliyi (TİKA) və Gəncliyə Yardım Fondu əməkdaşlığında 23 aprel Uşaq Bayramı münasibəti ilə həyata keçirilən "**Kitabın İşığın Olsun**" layihəsi çərçivəsində çap olunmuşdur.

İçindəkilər

- Allah Qonağı / 7
Banan Qabığı / 14
Bayram Hədiyəsi / 21
İki Şam / 26
Mənəvi Zənginlik / 31
İsti Çörək Qoxusu / 38
Həyat Parçası / 45
Ürəklər Soyumasın / 50
Gül Saçlı Bağban / 57
Son Qonaqlar / 66
Güneşin Doğduğu Hər Yer / 72
Ürəyini İtirən Adam / 79
Gözlənən Səhər / 83
Dəmirdağın Laləsi / 88

ALLAH QONAĞI

6

7

Cümə günü idi. Namaza çata bilmək üçün tələsik dəstəmaz aldı, məscidin yolunu tutdu. Əhməd uşaqlığından bəri cümə namazlarını bu məsciddə qılardı. Yenə hər zaman etdiyi kimi ikinci mərtəbəyə qalxdı. Moizəyə diqqətlə qulaq asdı. Sonra camaatla birlikdə namaza başladı. Xütbə oxundu, müəzzzin iqamə gətirdi. Məsciddəki hər kəs bir nəfər kimi qalxıb dümdüz cərgələr halında səfə düzüldü...

Camaatla birgə qılınan namazın insana bəxş etdiyi fərahlıq bambaşqa olur. Bütün könüllər eyni anda uca mərtəbəyə yönəlir, bütün müsəlmanlar eyni müqəddəs qüvvənin önündə baş əyib səcdə edirlər.

Hər kəs namazın ikinci rükəti üçün ayağa qalxarkən Əhmədin önündəki yaşı adam qalxa bilmədi. Qalxmağa cəhd eləsə də, gücü çatmadı və olduğu yerə oturub qaldı. Əhməd bilmədi ki, namazını pozub ona kömək etsin, ya yox... Həmin adamın oturduğu yerdən namazına davam etdiyini görəndə isə narahatlığı keçdi.

Salam verib namazını bitirən kimi Əhməd onun qulağına əyilib:

- Baba, hər şey qaydasındadır? – deyə soruşdu.

- Bəli, - dedi qoca, titrək bir səslə. - Yaxşıyam, oğul!

Yaşlı adamın sıfəti heç də yad deyildi. Bir az fikirləşdi, amma kim olduğunu, harada gördüğünü xatirlaya bilmədi. “İndi bunu fikirləşməyin yeri deyil” – deyə düşündü.

- Baba, istəyirsən bu halda namaza davam etmə. Səni arxa tərəfə keçirim, orada oturub bir az dincəl.

Bu təklifi qəbul edən yaşlı adam arxa tərəfə keçib oturdu. Əhməd də onun yanında idi. Piçıldışaraq danışmağa başladılar.

- Nəsə bir xəstəliyin, narahatçılığın var, baba?

- Deyəsən, təzyiqim yüksəlib.

- Özünüzü yaxşı hiss etmirsinizsə, sizi həkimə apara bilərəm. Nə deyirsiniz?

- Sağ ol, bala! Evdə dərmanım var. Bir az dincəlsəm, özümə gələrəm.

Əhməd yenə də ona kömək etmək fikrində idi.

- İcazə verin, heç olmasa sizi evə kimi aparm.

- Zəhmət olar, oğul, buradan kəndə qədər...

Əhməd əl çəkmədi:

- Nə zəhməti, baba! Sizin yerinizdə mən də ola bilərdim.

Əhməd yaşlı adamın qolundan tutub onu yavaş-yavaş pilləkənlərdən aşağı endirdi. Məscidin həyətində üzünə su vurdुqdan sonra yaşlı adam bir az daha yaxşı-

laşdı. Maşına minib kəndin yolunu tutdular. Əhməd yenə düşündü: “Ay Allah! Mən bu qocanı daha əvvəl görmüşəm, amma harada?..” Yol boyu bu fikri başından ata bilmədi.

On dəqiqə sonra yaşlı adamın kəndinə çatdılar. Əhməd yaşlı adəmi evinə apardı. Evdə heç kim yox idi. Yenə də onu otağına kimi apardı, divanın üstündə uzanmasına kömək etdi. Su gətirdi, dərmanını verdi. Bir azdan yaşlı adam özünü bir az da yaxşı hiss etdiyini dedi.

- Sənə əziyyət verdim, oğul! Adın nədir, nə iş görürsən?

- Nə zəhməti, babacan, - dedi Əhməd, - adım Əhməddir. Müəlliməm.

- Mənim adım Yunusdur. Çox adam Yunus baba deyir.

Əhməd öz-özünə “Həəə! Bax indi səni tanıdım. Yadıma düşdün, Yunus baba” - deyib gülümsündü. Birdən-birə xatırələrində on il əvvələ, universitet illərinə gedib çıxdı. Qeydiyyat üçün şəhərə getdiyi ilk gün avtovağzalda bütün pulunu itirmişdi. Nə edəcəyini bilmədən çarəsiz halda ətrafa baxarkən bir adam Xızır kimi gəlib köməyinə yetmiş, ona kifayət edəcək qədər pul verib kömək etmişdi. Həmin adam Yunus baba idi. İllər boyu qarşılaşdığı hər yaşlı adama diqqətlə baxmış, həmin xeyirsevər adamı axtarış tapmaq istəmişdi. Amma onu heç cür tapa bilməmişdi.

Yunus baba bığaltı qımışib:

- Əhməd, oğlum! Səni çox incitdim. Haqqını halal et. Yorğunluqdan heç səsin də çıxmır, - deyəndə Əhməd özünə gəldi.

- Nə əziyyəti, Yunus baba! Sizə kömək etmək mənim üçün müqəddəs bir vəzifə idi.

Yunus baba onun nə demək istədiyini tam olaraq başa düşmək üçün soruşdu:

- Kömək etməyini başa düşdüm, oğul, bəs müqəddəs olmaqla nə əlaqəsi var?

- Yunus baba, siz məndən daha yaxşı bilərsiniz, - dedi Əhməd, - gözəl bir adətimiz var, tanımadiğimiz biri qapımızı döysə, “Allah qonağıdır” deyib qapımızı aç-

rıq. Elə deyilmi?

- Orası elədir, oğlum, amma... Düzünü desəm, bunun mənimlə nə əlaqəsi var, başa düşə bilmədim.

Əhməd sevinc dolu gözlərlə danışmağa davam etdi:

- Burda başa düşülməyəsi nə var ki?! Siz məsciddə idiniz, yəni Allahın evində. Siz orada Allahın qonağı idiniz. Buna görə də sizə köməklik göstərmək, sizə xidmət etmək mənim üçün müqəddəs bir vəzifə idi.

Bu sözləri eşidəndə Yunus babanın üzü aydınlandı, gözləri işildadı, ürəyi fərəhli doldu. Öz-özünə: “Deməli, belə gözəl gənclərimiz, belə müəllimlərimiz də var imiş” dedi. Sonra əllərini açaraq dua etməyə başladı:

- Bunların sayını artır, ey Allahım! Bunların sayını artır!...

Əhməd də cani-dildən “amin” dedikdən sonra davam etdi:

- Allah sizin kimilərin də sayını artırırsın, Yunus baba.

Yunus baba bir az utanaraq:

- Bizim nə böyük xidmətimiz var ki, - dedi, - bir ayağımız artıq qəbirdə sayılır...

- Allah uzun ömür versin, baba! Sizə və sizin kimi ağsaqqallara çox ehtiyacımız var. Yolda qalan olar, avtovağzalda pulu oğurlanıb çarəsiz qalan tələbələr olar... Kimsə Xızır kimi gəlib onların köməyinə çatmalıdır axı...

Son sözləri deyəndə Əhməd özünü saxlaya bilmədi. Gözlərindən axan yaşlarla Yunus babanın əllərinə sarıldı və on il əvvəl başına gələn həmin hadisəni danışdı. Bunu eşidəndə Yunus baba da kövrəldi.

- Övladım, - dedi, - danışdığını hadisəni mən xatırlaya bilmədim, amma hər kim edibsin, Allah razı olsun. Bunu düz deyirsən, Allah belə insanların sayını artırırsın.

Əhməd bundan belə tez-tez ona baş çəkəcəyini dedi və getmək üçün Yunus babadan icazə istədi. Ünvanını və telefon nömrəsini verdikdən sonra:

- Baba, hər zaman qulluğunuzdayam. Bir ehtiyacınız olarsa, xahiş edirəm, mənə xəbər verin. Təkcə sizin deyil, yolda qalan bir tələbənin, kimi-kimsəsi olmayan bir xəstənin ehtiyacı olanda da xəbər verin, - dedi və bir daha Yunus babanın əllərindən öpdü.

Əhməd maşınınə minib yavaş-yavaş uzaqlaşarkən

Yunus baba onun arxasında baxıb öz-özünə xəyallara daldi.

“Bu torpağa əkdiyimiz fidanlar,

Tumurcuqlar açdı, gül oldu indi.

Tükəndi iztirab, bitdi acılar,

Halımız çox gözəl hal oldu indi”, - deyə misralar ağlından keçdi. Maşın gözdən itənə kimi göz yaşları ilə onun arxasında Əhmədə və onun kimilərə dua etdi...

BANAN QABIĞI

Qəlyanaltıdan sonra Yunus babanın üreyindən sözü-lüb gələn bu misralar töküldü dilindən:

Gecə ayı gözlədim (dolunayı)

Ulduzları izlədim,

Dostum Hacı Hüseyni

Həqiqətən özlədim.

Sonra da, - xeyir olar, inşallah! Deyəsən, yenə yol görünür. Görəsən, biz dostdan ötrü darixmişiq, yoxsa dost mu bizi çağırır, gedəndə görərik, - dedi.

Günortaya yaxın gəlib Hacı Hüseynin məhəlləsinə çatdı. Elə bu vaxt azan oxunmağa başladı.

- Hər nə qədər dost bizi çağırmış olsa da, Leyladan əvvəl Mövla gəlir, - deyib məscidin yolunu tutdu.

Məscidə girəndə sevindən üzü nurlandı. Hacı Hüseyn də eyni məqsədlə məscidə gəlmış və namaz üçün səf tutmuşdu.

Namazdan sonra iki dost bir-biri ilə görüşdü. Məsciddən çıxıb şirin-şirin söhbət etməyə başladılar. Söhbətin bir yerində Hacı Hüseyn dedi:

- Gözəl dostum! Ata-babalar “əvvəl yeyək, sonra deyək-gülək” deyiblər. Xəbər verib gəlsəydin, evdə hazırlıq görərdik. İndi ki, belə xəbərsiz gəlmisən, gəl burada yeməyimizi yeyək. Sonra da gedib Gümbür Ömərin çayxanasında oturub çayımızı içərik. Nə deyirsən?

Yunus baba gülümsəyərək dedi:

- Baş üstə, Hacı Hüseyn qardaş! “Qonaq ev sahibinin quzusudur. Ev sahibi hara desə, ora oturar”, - deyib atalar. Bəs yaxşı, bu Gümbür Ömər kimdir? Bu nə ləqəbdir belə?

İki dost razılığa gəldiyinə görə, qarşısında dayandıqları yeməkxanaya girdilər. Yemək yeyərkən Hacı Hüseyn Yunus babanın sualına cavab verdi:

- Gümbür Ömər çox fərqli bir adamdır. 1,90 boyu var. Pəyləvan cüssəli, eşmə bağlı biridir. Başqa heç kəsi yoxdur. Çayxanani işlədir, dolanışğını təmin edir. Heç kəsə zərəri dəyməz, amma...

- Başa düşmədim, Hüseyn qardaş, həm deyirsən ki, heç kəsə zərəri dəyməz, həm də “amma” deyirsən. Bu nə məsələdir?

- Haqlısan! Heç kəsə zərər vermir, amma səkidə gedərkən qarşısına çıxan adamlar ona yol vermək məcburiyyətində qalırlar.

Yunus baba çəşib qaldı.

- Necə yəni? Yol verməsələr nə olur ki?! – deyə məraqla soruşdu.

- Bu küçədəki hər kəs onun xasiyyətini bildiyi üçün

dərhal yol verir. Amma kənardan gələn biri olsa, onun xasiyyətini bilmədiyi üçün bəzi çətinliklər yaranır. Özü iri cüsseli olduğu üçün əlləri belində gələn adama elə bir çiyin vurur ki, dəydiyi adamı yerə sərir. Yerə düşən adama nə oldu, heç vecinə almaz.

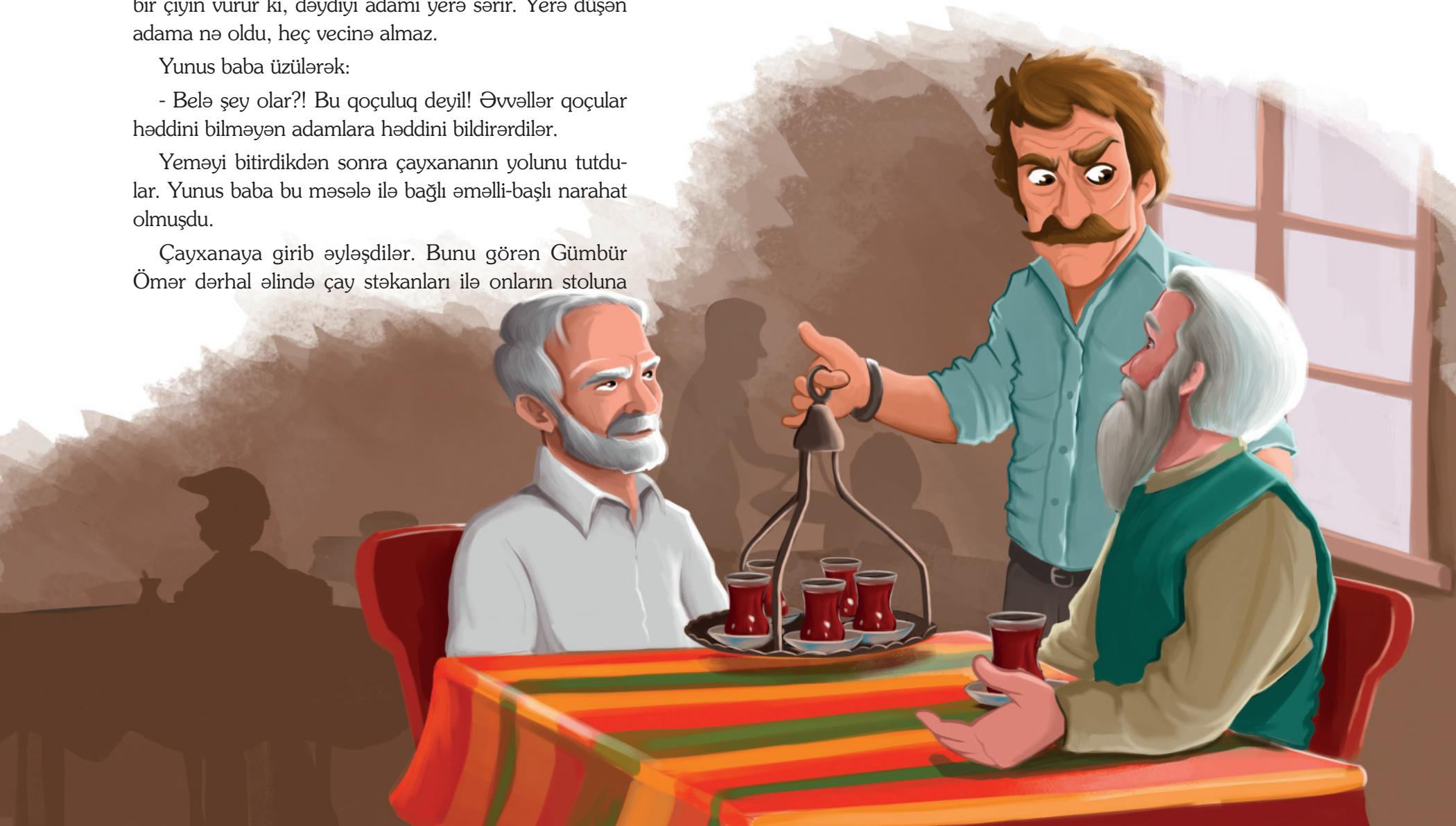
Yunus baba üzülərək:

- Belə şey olar?! Bu qoçluq deyil! Əvvəllər qoçular həddini bilməyən adamlara həddini bildirərdilər.

Yeməyi bitirdikdən sonra çayxananın yolunu tutdular. Yunus baba bu məsələ ilə bağlı əməlli-başlı narahat olmuşdu.

Çayxanaya girib əyləşdilər. Bunu görən Gümbür Ömər dərhal əlində çay stekanları ilə onların stoluna

yaxınlaşdı. Yunus baba və Hacı Hüseyn pürrəngi çayı ləzzətlə içdilər. Bir azdan Gümbür Ömər boş stekanları yiğisdirmaq üçün ora yaxınlaşdı. Yunus baba

şirin-şirin gülümşeyib:

- Əlin-qolun var olsun, Ömər, - dedi, - çay çox gözəl idi. Sən özün də gözəl insana bənzəyirsən. Bu ətirli çaydan birini də gətir, həm bir yerdə içək, həm də bir az səhbət edək.

İlk dəfə idi ki, Ömər öz ləqəbi ilə - "Gümbür" deyərək çağırılmamışdı. Buna görə kefi pozulsa da, Yunus babanın səsindəki lətafət və səmimi xoş səhbəti ürəyini bir az yumşaltdı. Amma çox çəkmədi, çayı götürüb geri gələnə qədər yenə də əvvəlki kimi sərtləşdi. Elə bir yerislə gəldi ki, çayxananın şüşələri silkələndi. Elə eyni kobud və heybətli hərəkətlə stulu çəkib əyləşdi.

Yunus baba buna fikir vermədən, yenə də yumşaq, şirin səsi ilə danışmağa başladı:

- Ömər, oğlum, nə gözəl adın var! Sənə adı verilən Həzrət Ömər çox böyük insan idi. Ona bu böyüklüyü qazandıran dillərə dastan olan ədaləti idi. Dövlət başçısı olmasına baxmayaraq, bir qarışqanı incitməkdən də çəkinərdi. Hətta onun dediyi: "Nil çayının kənarında bir qurd sahibsiz qalan bir quzunu yesə, Allah onun hesabını məndən soruşar" sözü çox məşhurdur.

Gümbür Ömər daha çox nəsihət eşitmək istəmirdi. "Bəsdir!" deyərcəsinə əlini qaldırdı və danışmağa başladı:

- Əvvəla böyüklük güc-qüvvətlə olur. İkincisi də, əger bir qurd quzunu yeyirse, bunun səbəbi quzunun zəif olmasıdır. Güclü olaydı, qurda yem olmayıyadı. Nədi, qaçıb canını qurtara bilmirdi?!

Yunus baba yenə də sakit-sakit danışmağa davam etdi:

- Belə baxanda bir tərəfdən haqlı görünürsən, amma, oğul, güc hər şeyi həll eləmir ki!..

Bu səfər Gümbür Ömər daha kobud bir şəkildə onun sözünü kəsərək:

- Xeyr! - dedi. - Güc hər şeyi həll edir. Havayı yerə deməyiblər ki, "güc oyunu pozar, gücə dağlar tab gətirməz".

- Əlbəttə, - dedi Yunus baba, - bu sözü boş yerə deməyiblər. Gücün böyüklüyünü inkar edə bilmərik. Amma ondan Allaha ağır gedəcək şəkildə istifadə etməməliyik. Nəmrud da çox güclü idi, lakin balaca bir milçəyə məğlub oldu. Hicrət vaxtı Peyğəmbərimizin dalınca düşən düşmənlər də çox güclü idi, lakin bir hörümçəyin toruna ilişib qaldılar.

Bu vaxt anasının əlin-dən tutub gedən, bir əli ilə də banan yeyən bir uşaq çayxananın qaba-

gündan keçdi.

Yunus babanın danışdıqlarından xoşlanmayan Gümbürlü Ömər hövsələdən çıxıb:

- Nə milçəyi, nə hörümçəyi!.. Bunların hamısı mənəsiz söhbətlərdir, - dedi və hiddətlə çayxanadan çölə çıxdı. O yeriyərkən yenə pəncərələrin şüşələri silkələndi. Çölə çıxan kimi sinəsini qabağa verib təkəbbürlə gəzinməyə başladı. Gəzərkən ayağını yerə elə ağır basırdı ki, ayağının altında şaqqıldayan daşların səsi eşidildi. Bir addım da, bir addım da, bir addım da... Birdən "gum!.." deyə bir səs eşidildi.

- Ay aman! – dedi Hacı Hüseyn, - Yenə kimisə vurub yıldır!..

Çayxanadakı adamlar həyəcanla çölə çıktı. Bir də nə görsələr yaxşıdı?! Gümbürlü Ömər yerə sərilib qalıb. Ayağının yanındaki əzilmiş banan qabığı hər kəsin diqqətini çekdi.

Xəstəxanada saatlarla huşunu itirmiş halda yatan Gümbürlü Ömər, nəhayət, gözlərini açdı. İlk gördüyü mənzərə Yunus babanın güllümsəyən çöhrəsi oldu. Yunus babanın əlini tutub dodaqlarına apardı. Onun əlini öpərkən dodaqaltı mızıldanması eşidildi:

- Güc yaxşı şeydir, amma gərək Allaha ağır gələcək şəkildə işlətməyəsən...

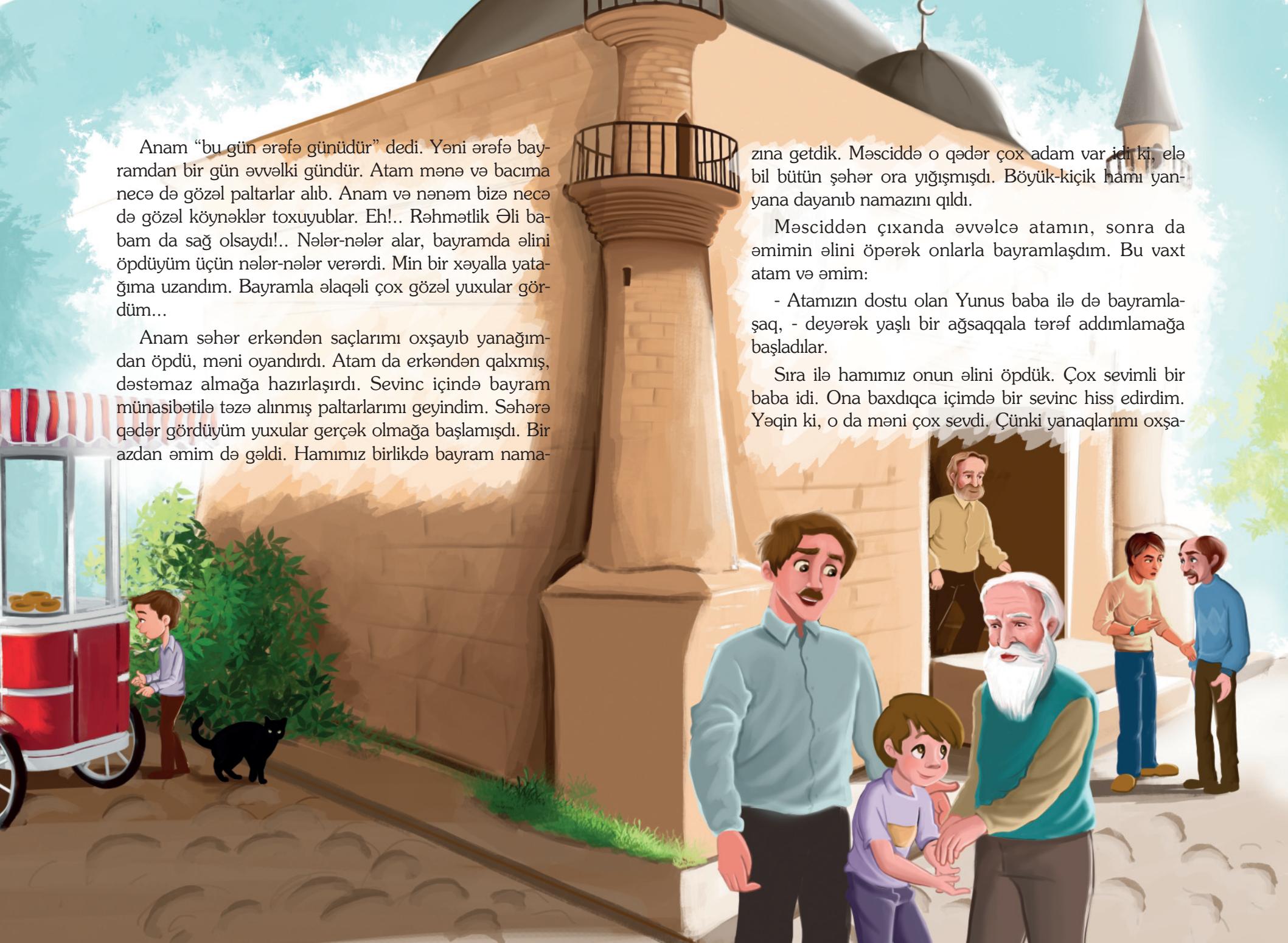
BAYRAM HƏDİYYƏSİ

Yaşamaq necə də gözəldir! Anamın şirin səsindən layla dinləmək, mehriban ürəyini və çiçəklənən sevgisi ni ürəkdən hiss etmək, onun sevincini gözlərindən oxumaq necə də gözəldir! Bəs atamın o şirin gülüşü, qucaqlayıb "balam!" deməsi... Qardaşımıla birgə şipsirin bir yuvada xoşbəxt və rahat yaşamaq necə də gözəldir!..

Günlərin, ayların, hətta illərin necə tez gəlib-keçdiyini hiss etmədim. Hər birində ayrı bir gözəllik yaşadım. Keçirdiyim bu xoş zamanın hər küncündə bir-birindən şirin xatırələr yatır. Bu il altı yaşım bitdiyi üçün məktəbə başladım. Ora da evim kimi rahat bir yuvadır. Orada da atam, anam, qardaşlarım var. Ora da xoşbəxtlik, sevgi, bilik, sevinc dolu bir çiçək bağçası kimidir.

Bu günlərdə hər zaman olduğundan daha da sevincliyəm. Sevincim elə aşib-daşır ki, bir quş kimi qanad çalıb uçmaq, aya, ulduzlara yüksələrək salam verib onlarla dost olmaq istəyirəm...

Anam “bu gün ərəfə gündür” dedi. Yəni ərəfə bayramdan bir gün əvvəlki gündür. Atam mənə və bacıma necə də gözəl paltarlar alıb. Anam və nənəm bizə necə də gözəl köynəklər toxuyublar. Eh!.. Rəhmətlik Əli babam da sağ olsaydı!.. Nələr-nələr alar, bayramda əlini öpdüyüm üçün nələr-nələr verərdi. Min bir xəyalla yatağıma uzandım. Bayramla əlaqəli çox gözəl yuxular gördüm...

Anam səhər erkəndən saçlarımı oxşayıb yanağım-dan öpdü, məni oyandırdı. Atam da erkəndən qalxmış, dəstəməz almağa hazırlaşırdı. Sevinc içində bayram münasibətlə təzə alınmış paltarlarımı geyindim. Səhərə qədər gördüyüm yuxular gerçek olmağa başlamışdı. Bir azdan əmim də gəldi. Hamımız birlikdə bayram nama-

zına getdik. Məsciddə o qədər çox adam var idi ki, elə bil bütün şəhər ora yiğmişdi. Böyük-kiçik həmi yan-yanaya dayanıb namazını qıldı.

Məsciddən çıxanda əvvəlcə atamın, sonra da əmimin əlini öpərək onlarla bayramlaşdım. Bu vaxt atam və əmim:

- Atamızın dostu olan Yunus baba ilə də bayramlaşaq, - deyərək yaşlı bir ağsaqqala tərəf addımlamağa başladılar.

Sıra ilə hamımız onun əlini öpdük. Çox sevimli bir baba idi. Ona baxdıqca içimdə bir sevinc hiss edirdim. Yəqin ki, o da məni çox sevdidi. Çünkü yanaqlarımı oxşa-

yib öpəndən sonra cibimə də bayram xərcliyi qoydu. Sonra isə belə dedi:

- Nə gözəl paltarların var! De görüm, sənə kimlər bayram paltarı aldı?

- Anam, atam, nənəm... – deyə saymağa başladım.

- Bayramlarda hədiyyə bağışlamaq çox gözəl adətdir, - dedi Yunus baba. – Sənin Əli baban mənim dostum idi. Sən də ona bayram hədiyyəsi göndərmək istəyərdinmi? – deyə soruşub bir dana yanağımdan öpdü.

Bu sual qarşısında bir müddət çəşib qaldım. Bir az fikirləşdikdən sonra:

- Əlbəttə, əslində göndərmək istəyərdim. Bəs Əli babam ölməyib?

- Bəli, elədir, - dedi Yunus baba.

- Elə isə ölmüş bir adama necə hədiyyə göndərmək olar? – deyə təəccübə soruşdum.

Yunus baba sevgi ilə saçlarımı sığallayıb dedi:

- Bax, bala, orada məscid üçün yardım pulu toplayırlar. Sən də bu məqsədlə ora yardım etsən, babana hədiyyə göndərmiş olarsan.

- Bəs babamın bundan necə xəbəri olacaq? – dedim.

- Sən yardım et, bala. Allah hər şeyi bilir, hər şeyi görür. Onun hər şeyə gücü yetər. Sənin göndərdiyin hədiyyəni dərhal, həm də qat-qat artıqlaması ilə çatdırar.

Bunu dedikdən sonra Yunus baba ovcuma bir miqdardar pul qoydu. Mən o pulu götürüb yardım toplanan

yerə doğru gedərkən:

- İstəsən, Əli babanın ruhuna bir fatihə də oxuya bilərsən. O da ən gözəl hədiyyələrdəndir, - deyə əlavə etdi.

Hər bayram kimi bu bayram da çox gözəl keçdi. Ən çox xoşuma gələn də çox sevdiyim babama hədiyyə göndərməyi öyrənməyim oldu. O vaxtdan bəri artıq bayramın gəlib çatmasını gözləmədən tez-tez babama hədiyyə göndərirəm. Buna görə özümü daha da xoşbəxt hiss edirəm. Yaxşı ki, bu bayramda səninlə tanış oldum, Yunus baba.

İKİ ŞAM

Gözümüzü, könlümüzü doyurduğumuz kimi, qarnımızı da doyurmaliyiq. Uca Yaradan: "Dünyadan nəsibini də unutma!" deyə buyurur. Sözün qisası, Yunus baba həftəlik alış-verişini etmək üçün Baqqal İbrahimin dükanının yolunu tutdu.

Qapıdan girən kimi gülər üzlə:

- Salam əleykum, İbrahim qardaş. Sabahın xeyir! Qazancın bərəkətli olsun! – dedi.

Baqqal İbrahim salamı alıb Yunus babanı içəri dəvət etdi. Bir az kefsiz görünürdü. Sanki Yunus babanı görəndə içindəki dərdlər bir az da alovlanıb onu narahat etməyə başladı. Öz-özünə: "Yunus babanı hamı sevir, bəs məni niyə heç kim sevmir?" – deyə düşündü. Heç özü də hiss etmədən "niyə? niyə?" sözlərini bir az yüksək səslə dilə gətirdi.

Yunus baba onun bir sıxıntısının olduğunu başa düşüb soruşdu:

- Xeyir ola, İbrahim qardaş? Yenə nə ölçüb-biçirsən? Hansı hesabı düz gətirə bilmirsən?

Baqqal İbrahim daha çox dözə bilmədi. İçindəki dərdini açıb tökdü:

- Nə olacaq ki?! Niyə məni heç kəsin sevmədiyini bilmək istəyirəm, amma heç cür izahını tapa bilmirəm...

Yunus baba gülümsünüb dedi:

- Bəs yaxşı, tərəzin bu haqda nə deyir?

Dərindən bir "ah" çəkən Baqqal İbrahim:

- Ağıl tərəzim bu sualın cavabını tapa bilmir. Sən bu işə nə deyirsən? – deyib yazılıq-yazıq Yunus babaya baxdı.

- Bunu deyim ki, doğru, dürüst və təmiz bir ticarətçi olduğun üçün səni çox sevirəm, - dedi Yunus baba.

- Allah sizdən razi olsun, Yunus baba, mən də sizi çox sevirəm. Bəs digər insanlar? Onlar niyə sevmirlər?

- Vəziyyət belə olanda mən sualı əvvəla digər insanlara yox, özümə verirəm. Həm də tərs tərəfdən.

Bunu eşidəndə Baqqal İbrahim çəşqinqılıqla:

- Necə yəni? – deyə soruşdu.

Yunus baba təmkinlə cavab verdi:

- Mən tez-tez özümə bu sualı verirəm: "Mən insanları sevirəmmi?"

Bunu eşidən Baqqal İbrahim sanki sual özünə verilmiş kimi həyəcanla cavab verdi:

- Vallah, billah, sevirəm!.. Həm də çox sevirəm!

Yunus baba onu sakitləşdirmək üçün müləyim səsi ilə:

- İnanıram, qardaş, and içməyə ehtiyac yoxdur, - dedi. Bunu dedikdən sonra oturduğu yerdən qalxıb divar tərəfdəki şamdanın yanına getdi. Şamdana yan-yana qoyulmuş iki şamı diqqətlə nəzərdən keçirdikdən sonra:

- Bu şamların hansı daha gözəldir, İbrahim? – deyə soruşdu.

- İkişi də eynidir, Yunus baba, - dedi İbrahim. – Cox gözəl şamlardır, elə deyilmə!

Yunus baba heç nə demədən cibindən kibrit çıxartdı, şamlardan birini yandırdı. Balaca bir çitirtidən sonra şamın ucu alovlandı, içərini şamdan yayılan gözəl qoxu sardı. Şamın ucundakı alov sarı zanbaq kimi sağa-sola yellənib rəqs edirdi. Baqqal İbrahim bu şamı yandırmaqdakı məqsədin nə olduğunu başa düşməyə çalışarkən Yunus baba dedi:

- Bəs indi bu şamlardan hansı daha gözəldir, İbrahim

qardaş?

İbrahim heç tərəddüd etmədən cavab verdi:

- Yanan şam daha gözəl görünür.

- Məncə də yanın şam daha gözəldir. Əslində hər iki şamın da yanmaq qabiliyyəti var. Amma biri içindəki gücü göstərəndə digərindən fərqləndi, elə deyilmi? – Yunus baba soruşdu.

- Bəli, orası elədir, Yunus baba. Amma yenə də bununla nə demək istədiyini başa düşmədim.

Yunus baba qırmışib İbrahimə baxdı. Üzündə həmişəki təbəssüm dolu ifadə vardi.

- Bax, İbrahim qardaş, bir gün səhabələrdən biri Peyğəmbərimizin yanına gəlib: "Filan dostumu çox sevirəm", - deyir. Peyğəmbərimiz də ona: "Get, dostuna onu sevdiyini de", - buyurur.

Gözləri işıl-işıl parıldayan Baqqal İbrahim:

- Necə yəni? – deyib təəccübünü bildirdi.

- Nəyin necəsi? – dedi Yunus baba. – Arifə bir işarə kifayətdir. Bundan sonrası özün həll edə bilərsən.

Yunus babanın nə demək istədiyini başa düşən Baqqal İbrahim minnətdarlıqla ona sarıldı və qulağına buntarı söylədi:

- Səni sevirəm, Yunus baba! Allah rızası üçün səni və bütün insanları, hətta bütün canlıları sevirəm.

30

31

MƏNƏVİ ZƏNGİNLİK

Bir tətil günü dostum Öməri görməyə getmişdim. Bir az oturub söhbət etdik, çay içdik. İlkindi namazının vaxtı yaxınlaşanda məscidə getmək qərarına gəldik. Yolda Ömər qoluma girib:

- Sənə bizim kədindən ən zəngin insanını göstərimmi? – dedi.

Bu sual mənə bir az mənasız görünən də, dostumu incitməmək üçün:

- Bəli, - deyib cavab verdim.

Məscidə çatanda dəstəməz alıb həyətdəki oturacaqlardan birində oturduq. Oturmağına oturduq, amma bir az əvvəl dostumun dediyi söz hələ də beynimi məşğul edirdi. Məscidə gələnlərin hər birini diqqətlə nəzərdən keçirir, öz içimdə bu kədindən ən zəngin insanını tapmağa çalışırdım. Bir azdan həyət qapısında orta boylu, heybətli, ağ saqqalı bir adam göründü. Elə bu vaxt Ömər həmin ağısaqqalı göstərib dedi:

- Bax, Milyoner Yunus baba!

Gələn adamın əyin-başına baxdım, qeyri-adi heç nə görə bilmədim. Adı insanlar kimi geyinmişdi. Çox da milyonerə bənzəmirdi. Mən heyrətlə ona baxmaqdə ikən

Milyoner Yunus baba şirin-şirin gülümşeyib salam verdi və birbaşa məscidə girdi.

Ömər:

- Biz də məscidə girək, - dedi. - Amma bu ağsaqqalın hərəkətlərinə diqqətlə nəzər yetir.

Bu sözdən bir az narahat oldum. Çünkü Ömərin məsələni bu qədər işırtməsi mənə mənasız görünürdü. Bir az əsəbi halda:

- Bax bu olmadı. Namazımın pozulmasını isteyirsən? - dedim. Ömər yenə də dediyindən dönmədi:

- Xeyr, qardaş, məni səhv başa düşdün. Namaz qıлarkən demirəm. Namaz arasında oturanda, təsbeh çəkəndə bax. Görək sən nəsə fərqlilik görürsənmi?..

Namazı bitirib məsciddən çıxarkən Ömər həyəcanla yanına gəldi.

- Gördünmü? - dedi.

- Nəyi?

- Yunus babanın yiğdiği qızılları.

“Nə işə keçmişik!” - deyib sərt bir dillə cavab verdim:

- Yox!

O hələ də əl çəkmirdi:

- Heç bir hərəkəti diqqətini çəkmədi?

- Çəkdi, - dedim. - Namaz arasında oturduğu yerə yaxın olan yun, iplik parçalarını, yerə tökülen xırda çörçüpü yiğirdi.

Ömər sanki bayaqdan bu cavabı gözləyirdi. Dərhal sözümə əlavə etdi:

- Yiğdiqlarını xalçanın altında atırdı?

Başımı yırğalayıb:

- Xeyr, - dedim, - heç kəsin diqqətini çəkmədən yavaşca cibinə yiğirdi.

Bu səfər Ömər həyəcanla:

- Qızılları deyirsən? – dedi.

Söhbətin bu şəkildə davam etməsi məni bezdirdi. Ömər də bunu başa düşüb ayrı bir sual soruşdu:

- Allah bir yaxşılıq edənə nə qədər savab verər?

- Ən az on qatı, - dedim. – İstəsə, yüz qatını da, min qatını da verər.

- Elə bu qədər?

- Xeyr, Allahın rəhməti sonsuzdur.

Ömər axır ki məqsədinə çatmışdı. Buna görə də gülümşəyib dedi:

- Yunus babaya niyə milyoner dediyimi indi başa düşdün?

- Allah köməyin olsun, - dedim, - mus-mus deyincə Mustafa dedə.

Bunu eşidən Ömər gülməyə başladı...

Hadisənin təsirində qalaraq öz-özümə bəzi suallar verməyə başladım. Həm sual verir, həm də öz sualıma cavab tapıldım:

- Məscid nədir?

- Allahın evi.

- İnsan öz evində yerdə bir çöp görsə nə edər?

- Götürüb zibil qutusuna atar.

- Bəs məsciddə yerdə zibil görəndə nə edirsən?

- Mmmm...

Bu sualıma cavab verə bilmədiyim üçün utandım, üzüm qızardı. Nəhayət, həqiqəti etiraf edib ürəyimdə öz-

özümə danışmağa davam etdim:

- Nə edirsən?

- Məsciddə yerdə çör-çöp görəndə onları götürürəm... Bəli, götürürəm... Xalçanın bir tərəfinə, yaxud altına qoyuram.

- Nə danışırsan?! Deməli sənin evin Allahın evindən daha qiymətlidir? Belə düşünürsən?

- Xeyr, nə həddimə! Heç belə şey olar?

- Elə isə niyə məscidin təmizliyinə belə laqeyd yanaşırsan?

- Yaxşı, razıyam. Bu günə qədər etmədiklərimə görə Allah məni bağışlaşın. Bundan sonra söz verirəm: Allahın evi sayılan məscidlərə gözüm kimi baxacağam. Orada çör-çöp görsəm, onları götürüb cibimə yiğacağam.

- Məqsədin nədir? Sən də milyoner olmaq istəyirsən?

- Xeyr, xeyr... Məqsədim Allahın rızasını qazanmaqdır...

Elə bu vaxt Ömərin səsini eşidib özümə gəldim:

- Nə oldu dostum, səsin çıxmır? Nə xəyallara dalmışın?

- Heç, elə-belə, - dedim. – Sənə çox təşəkkür edirəm, Ömər! Allah səndən razı olsun.

Bu dəfə təəccüb etmək sırası Ömərə gəlmişdi.

- Niyə? – deyə soruşdu.

- Milyoner Yunus babaya görə, - dedim.

- Bu təşəkkürü Yunus babanın özünə etsən daha yaxşı olmazmı? – deyə Ömər bir təklif verdi. – Evi bizim yolun ütündədir. Vaxtin varsa, gedib bir salam verərik. Cox

Xoşsöhbət adamdır. Nə deyirsən, gedək?

- Əlbəttə! Məmnuniyyətlə...

Gedib Yunus baba ilə tanış olduq. Oturub xeyli söhbət etdik. Təkcə həyat-bacası deyil, üzündə və ürəyində də saysız güllər açılmışdı sanki. Özü də, söhbəti də gül ətri

verirdi. Ondakı gözəllik elə bil qarşısındaki adamı da gözəlləşdirirdi.

O gündən bəri həyat yoldaşım nə vaxt paltarlarımı yusa, ciblərimdən çıxan çöp, saman, iplik kimi lazımsız şeylərin coxluğundan şikayət etməyə başladı. Hər dəfə xanım bunu dile gətirəndə mən də içdən gülümşəyib Yunus babanı bir daha xatırladı...

İSTİ ÇÖRƏK QOXUSU

Günəş çoxdan batmış, hava qaralmağa başlamışdı. Saleh bəy: "çox gec oldu, hava da tutulub, yağışa düşmədən çatmalıyam" deyib addımlarını sürətləndirdi.

Kəndə çatmağına çox qalmamışdı. Amma uzaqdan eşidilən ildirimlər tezliklə güclü bir leysan yağacıından xəbər verirdi. Şiddətli küləyin təsiri ilə şaq-qıldayan ağaclar da bu ehtimalı gücləndirirdi.

- Nə yaxşı, axır ki, yağış başlamadan kəndə çatdım, - deyərək dərin bir nəfəs aldı. Kəndin ilk küçəsinə yenicə addım atmışdı ki, yolunu bir qaraltı kəsdi. Sərt və qəti şəkildə:

- Tərənmə, Saleh day! Üstündə qiymətli nə varsa, çıxart yerə qoy! – dedi.

Saleh bəy çəşqinligindən donub qalmışdı. Bundan əvvəl kənddə nə öz başına belə bir hadisə gəlmüş, nə də başqasının başına gəldiyini eşitmışdı.

- Sən kimsən? – deyə kəkələyərək soruşdu.

Qarşısındaki qaraltı daha da sərtləşərək:

- Kim olduğum mühüm deyil! Yenə də öyrənməyi çox istəyirsənsə, deyim: Həmidin oğlu Cabbaram, - dedi.

Çəşqinliyi hələ də davam edən Saleh bəy:

- Atan rəhmətə gedəndə sən balaca bir uşaq idin. Nə vaxt belə qansız bir caniyə çevrildin? – dedi.

Cabbar acı-acı gülümsədi:

- Yatağı kədər, yorğanı hüzn olan uşاقlar bax belə olur. Söhbəti uzatma, üstündəkiləri çıxart, - deyəndə əlindəki biçağın şaqqlıtı ilə açılma səsi eşidildi.

Saleh bəy heyrətlə:

- İnsan çörəyini yediyi bir yerdə belə işlərə əl atarı? Etdiyin hərəkət insanlığa yaraşmaz! – deyə bildi. Onun sözünü Cabbarın qorxunc göy gurultusu kimi yayılan qəhqəhəsi kəsdi. Sonra da qəmli sözlərlə bu hərəkətinə haqq qazandırmağa çalışdı:

- Düz deyirsən, çörəyini yediyi yerə heç itlər də xəyanət etməz. Amma çörəyini yediyi yerə!... Allah-

dan utanmayan adamlar! Anam öldü, gəlib başsağlığı vermediiniz. Atam öldü, cənazəsinə gəlmədiniz. Bir gün gəlib qapımı döydünmü ki, indi çörəkdən bəhs edirsən?! Bir də utanmadan bu hərəkətinin insanlığa sığmadığını deyirsən! Hansı insanlıqdan danışırsan? Bu kənddə bir dənə də olsun insan yoxdur, Sa - leh dayı, bunu bil! Bu kənddə insan...

Cabbar bu sözləri deyərkən əvvəla ətrafa ləzət dolu isti çörək qoxusu yayıldı, arxasınca da Yunus babanın həlim səsi eşidildi:

- Salam əleykum, ay kişilər! Gecənin bu saatında, bu havada çöldə nə edirsiniz belə?

Onlardan heç biri hələ ağzını açmamışdı ki, göydə böyük bir şimşək çaxdı. Bu partida Yunus baba Saleh bəyin qorxu dolu gözlərini və cavan oğlanın əlində parıldayan bıçağı gördü. Bu görüntü onun heç xoşuna gəlmədi. Yenə də içindən keçənləri onlara hiss etdirmədən yumşaq bir səslə soruşdu:

- Xeyirdir, Saleh bəy, belə təlaşlı-təlaşlı nə söhbət edirdiniz?

- Bu oğlan rəhmətlik Həmidin oğlu imiş...

Yunus baba həyəcanla:

- Şükür üzünü göstərənə! – dedi. – A bala, niyə icazə vermirsen ki, ara-sıra gəlib hal-əhval soruşaq?! Hər dəfə küçənizdən keçəndə qapını döyürəm, amma heç açıb üzünü göstərmirsen?..

Bu söhbətdən baş çıxarda bilməyən Saleh bəy danışmağa davam etdi:

- Bu oğlan bir az əvvəl “bu kənddə bir dənə də insan yoxdur” deyirdi.

- Eləmi? – deyən Yunus babanın boynu büküldü, içində dərin bir hüzn çökdü. Bir az fikrə getdikdən sonra: - Niyə belə deyirsən, oğul? – deyə soruşdu.

Qəzəbi və nifrəti az da olsa yatisan Cabbar:

- Niyə olacaq ki, bir Allahın bəndəsi gəlib halımızı xəbər almadi. İndi də...

Bu səfər hiddətlənmək sırası Yunus babada idi. Sərt bir şəkildə dedi:

- Deməli bir Allahın bəndəsi də qapını döymədi, hə?! O zaman de görüm, sən qapını döyən bir Allahın quluna qapı açdırın!

Cabbar nə deyəcəyini bilmədən çəşqin bir halda:

- Düzdür, açmamışam, amma açsaydım da heç nə dəyişməyəcəkdi. “Bir çiçəklə bahar gəlməz” deyiblər,

Yunus baba. – deyə özünə haqq qazandırmağa çalışdı.

- Atalar nə deyibsə, əlbəttə, düz deyiblər, - dedi Yunus baba. – Amma o sözü təkrarlayıb şikayət etməkdənsə, bir çiçək də sən ola bilərdin.

Bu vaxt böyük bir gurultu ilə yenidən şimşek çaxdı. Yunus baba göy üzünə baxaraq:

- Bir az əvvəl çaxan şimşəyi gördün. Çox qorxundur, elə deyilmi? Amma qaranlıq bir gecədə bir uçurumun kənarına çatan bir adam olsa, bu şimşek onun işinə yarayardı, elə deyilmi, Cabbar balam? – deyə soruşdu.

O danışdıqca Cabbar dərin xəyallara dalmışdı. Hər gecə Yunus babanın gələrək qapısını döydüyüünü, özü qapını açmasa da, çörək və yemək qoyub getdiyini, bu hərəkətini heç bezmədən hər gün təkrarladığı düşündü. Hər gecə o isti çörəyi haradan alırdı? Çörəyin arasına qoyduğu halva necə də lezzətli idi...

Yenə göy guruladı və şimşek çaxdı. Cabbar utanaraq Yunus babanın üzünə baxdı. Necə də yaxşı bir insan idi, Yunus baba. Niyə bu vaxta qədər ona qapısını açmamışdı?! Bir də şimşek çaxanda gördü ki, Yunus baba hələ də gözlərini zilləyib onun əlindəki bıçağı baxır. Dərhal bıçağı kənara atdı.

Yunus baba hər zamanki kimi şirin bir təbəssümlə:

- Ortada böyüdüləcək bir məsələ yoxdur, Saleh bəy, - dedi. – Atalar deyib ki: “xəta etmək kiçikdən, bağışlamaq böyükdən”. Sən Cabbar balamızın səhvinə fikir vermə. Artıq hərə öz evinə getsin. Bir azdan yağış başlayacaq.

Saleh bəy heç nə demədən başını yırğaladı və evin yolunu tutdu.

Yunus baba isə Cabbarın qoluna girib onu evinə qədər ötürdü. İçəri girib isti çörəyi və şirin halvanı birlikdə yedilər. Bu gecə Cabbarın həm qarnı, həm də könlü doymuşdu. Yağış damcılamağa başlayanda Yunus baba getmək üçün ayağa qalxdı. Bir daha Cabbara baxıb:

- Oğul, - dedi, - sən buralarda insan olmadığını deyirsən. Bu fikrin doğru da ola bilər, səhv də. Amma əvvəla qapını açmalısan. Əgər gələn olmasa, o zaman haqlı olarsan. Tutaq ki, sən haqlısan. Bu kənddə neçə nəfər yaşayır ki?!. Şəhərdə mənim tanıdığım çox yaxşı insanlar var. Sabah səni onların yanına apararam. Sənin təhsil almağına və başqa ehtiyyaclarına köməklik edərlər. Əgər onların insanlığını da bəyənməsən, o zaman sənə həqiqətən haqq verərəm.

Evinin qapısı ilə bərabər könlünü də açan Cabbar sözlərində ata şəfqəti gördüyü Yunus babaya sarıldı. Bu səfər Cabbarın ürəyində qopan firtinalar yağışa çevrilmişdi. İsti çörəyin qoxusuna müşk kimi torpaq qoxusu və tərtəmiz bir ürək qoxusu qarışındı...

HƏYAT PARÇASI

Payızın ilk günləri idi. Günsətin gözəl üzü indi daha xoş görünürdü. Daha çox yaşlı adamların oturub dincəldiyi parkda hər kəsin başı söhbətə qarışmışdı.

Anidən bir bulud günəşin qabağını kəsdi. Hava dərhal soyudu. Zehni usta titrəyərək:

- Mən üzüdüm, dostlar, - dedi.

Molla Rıza da pencəyini düymələyərkən:

- Düz deyirsən, - deyə onun dediyini təsdiq etdi, - amma, maşallah, Yunus babamız heç üzümür...

Yunus baba:

- Mən niyə üzümürəm, bilirsinizmi? – dedi. – Əynimdəki köynəyin parçasını özüm toxumuşam, həm də saf yundan. Necə ki, bu günlərdə bütün dünya “orqanik məhsullardan istifadə edin” deyir. Atalarımız bunu əsrlərdir belə ediblər. Amma indi, hanı..?! – deyərək hüzn dolu bir susqunluğa büründü.

Molla Rıza təəccübələ:

- “Hani” deyib nəyi nəzərdə tutursan, Yunus baba? – dedi.

Yunus baba kədərli səslə cavab verdi:

- Nə olacaq, molla Rıza! Evdəki dəzgahın başına məndən başqa heç kəs keçmir. Mənim də bir ayağım qəbirdə sayılır. Sabah-birgün dəzgah yetim qalacaq...

Bunu eşidib duyğulanan Zehni usta:

- Belə demə, Yunus baba, - dedi. – Allah səni başımızdan əskik etməsin. Mənim oğlum İbrahim artıq böyük oğlan olub. Günortadan əvvəl məktəbə getsin, günortadan sonra da sənin yanına gəlib sənət öyrənsin, olmazmı?

Yunus babanın kefi açıldı, - çayçı, oğul, çay gətir! – deyə səsləndi.

Məktəblərin açılması ilə birlikdə parça dəzgahı da işləməyə başladı. Yunus baba əvvəlcə yundan ip əyirməyi, sonra da parça toxumağı öyrətdi. İbrahimin işi qavraması günlər, həftələr aldı. Bəzən parçanı səhv toxudu, bəzən naxışları əskik ilməklədi, amma ustası bir dəfə də olsun, hisrlənmədi, onu danlamadı.

- Fikir eləmə, bala, səhv eləmisənsə, düzəldərik, - dedi sevgi ilə.

Öyrənmək kimi, öyrətmək də səbir tələb edirdi. Çünkü səbirlə görülən hər iş gözəl olur. İbrahim öz toxuduğu parçanı dəzgahdan çıxardıb oxşamağa başlayanda bütün yorğunluğunu unudurdu.

Günorta namazından çıxan Yunus baba sürətli addımlarla evinə yollandı. Onun nəzərində hər sənət müqəddəs, hər zəhmət dəyərli, verilən hər söz əhə-

miyyətli idi. Yolun kənarında topla oynayan uşaqları görəndə diqqətini çekdi. İbrahim də onların arasında idi.

- Başı oyuna yaman qarışib, yəqin ki, oyun bitən kimi gələr, - deyə düşündü.

Dəqiqələr, saatlar keçdi, amma İbrahim gəlib çıxmadı.

Ertəsi gün Yunus baba soruşdu:

- Oğlum, dünən niyə gəlmədin?

İbrahimin üzü qızardı, cib dəsmalını çıxardıb burunu silirmiş kimi elədi. Yunus baba qəmgin bir səslə:

- Bax İbrahim! - dedi. - Parçanı səhv toxusan, söküb daha yaxşısını düzəldərik. Naxışları əskik işləsən, onu da düzəldə bilərik. Amma həyat parçasında səhvə yol versən, onu düzəltmək ya çox çətin olar, ya da heç mümkün olmaz. Bundan sonra usta-şagird əlaqələrimiz necə davam edəcək, bilmirəm?!

İbrahim səhvini başa düşmüdü. İndi Yunus babanın könlünüü almalı idi.

- Üzr isteyirəm, usta! Rəbbimiz xətaları bağışlayandır. Siz də böyüklik göstərib bu dəfə bağışlayın...

- Oğul, Allah bir daha eyni xətanı işləməyəcəyinə söz verib, sonra da sözündə durmağa səy göstərənləri əfv edər.

Özü üçün bir ümid işığının hələ də yandığını hiss edən İbrahim həyəcanla:

- Mən də bir daha yalan danışmayacağıma söz

verirəm! - dedikdən sonra ustanın əllərinə sarıldı.

Yunus baba şəfqətlə balaca şagirdinin yanaqlarından öpərkən:

- Mənim balaca köməkçim! Həyat silgidən istifadə etmədən çəkilən şəkil kimidir. Əlbəttə, bəzən silgidən də istifadə edə bilərsən, amma arxada izi qalar. Mənim istəyim, həyatındaki silgi izlərinin az olmasıdır, - dedi.

Çox duyğulanın İbrahim:

- Allah sizdən razı olsun, Yunus baba! Mənə həm maddi, həm də mənəvi ustalıq etdiniz, - dedikdən sonra əyilib əllərindən öpdü.

Qara qış gəlib çatdı. Öz toxuduğu parçalardan tikilən paltarları geyinən İbrahimin nə bədəni, nə də ürəyi üzüdü.

ÜRƏKLƏR SOYUMASIN

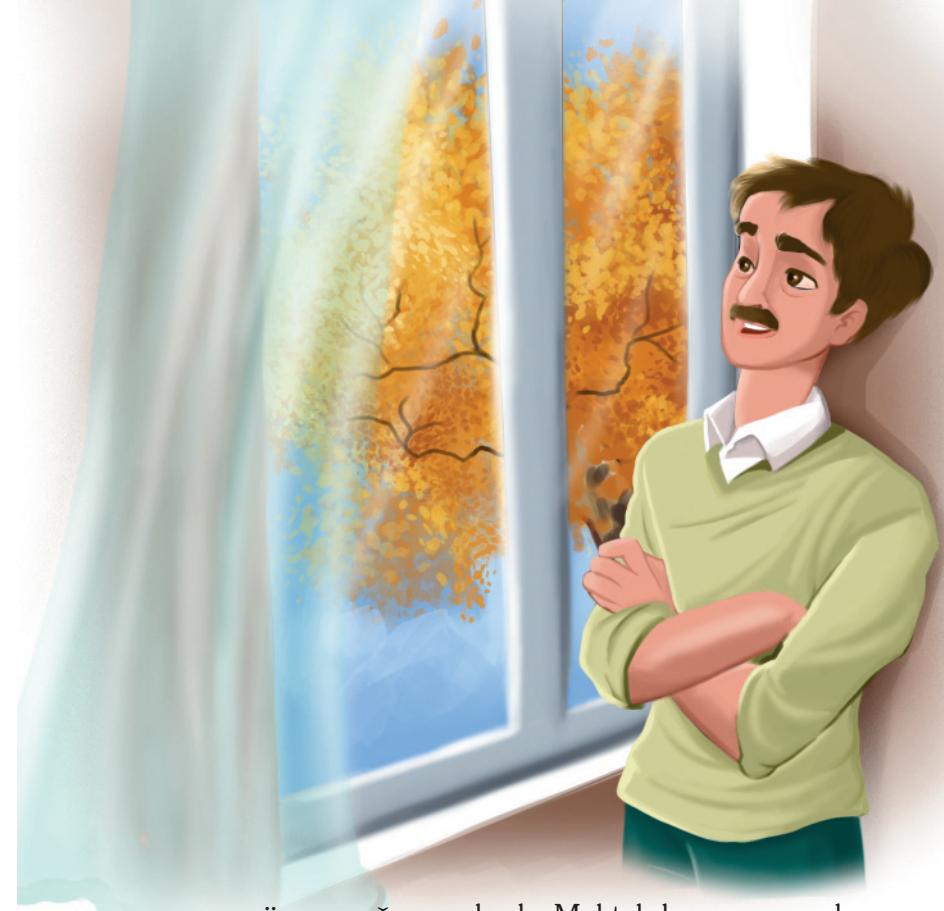

Ramazan xoş ovqatı ilə birgə gəlir. İnsanın ürəyindəki bütün gözəl duyğular üzə çıxır. Bu il təbiət də bu sevincə qoşuldu. Sanki: "xoş gəldin, ey şəhri-ramazan!" deyirmiş kimi, rəngarəng çiçəkləri ilə ağaclar budaqlarını bəzəmişdi. Hər ramazan ayı gözəl olur, lakin aprelə düşəndə daha da gözəl olur. Şaftalı, ərik və portağal çiçəkləri ilə birgə içimdə də şükür çiçəkləri açılır.

Ürəyim bu duyğularla dolub-daşarkən qardaşımın balaca oğlu mənə səslənir:

- Əmi, atam səni çağırır!
- Xeyir ola, Şahid?..
- Yunus baba gəlib. Atam dedi ki, gəlsin, oturub birlikdə söhbət edək.
- Oldu, balaca! Sən get, mən bir azdan gələrəm.

Yunus babanın adı ilə birlikdə özümü ramazanın hüzur bəxş edən dənizinə tərk edirəm. Ürəyim yelkən açır, zehnim kürək çekir, yol alıram... Bizim üçün ramazanın gözəl tərəflərinən biri də Yunus baba idi. İllərdən bəri hər ramazan ayında qalxıb gələr, bir

neçə gün qonağımız olardı. Məktəbdən evə qayıdan da ruhumu oxşayan Quran oxuyuşunu uzaqlardan eşidərdim. İçim xoşhal olar, ürəyim çiçək açar, "Yunus baba gəlib" deyə sevinərdim.

Evə çatan kimi ilk əvvəl əlini öpər, yanında oturardım. Heyranlıqla söhbətinə qulaq asardım. O gün evdə qonaq var deyə ən gözəl yeməklər bisirilər, Yunus babanın gətirdiyi alma-armud quruları yeyilərdi...

Yenə qardaşım oğlunun səsi gəlir:

- Əmi, atamlı Yunus baba səni gözləyirlər. Gəlirsənmi?

- Bu dəqiqə, bu dəqiqə... Bir az fikrə dalıb qalmışam...

Qalxıb gedirəm. Yenə yanıqlı bir səs, yenə Qurani-Kərim qarşılıyır məni. Bir az sonra oxumağını bitirir. Hər zamanki kimi əlini öpürəm.

- Xoş gəlmisiniz, Yunus baba! Bağışlayın, sizin gəldiyinizi eşidəndə köhnə günlərin xatirələrinə dalıb qalmışam...

Yunus baba gülümşəyən gözləri ilə:

- Xoş gördük, - dedi, - oğul, sən bizə dost yadigarısan, səndən necə inciyə bilərik?!

- Allah razı olsun, Yunus baba. Siz də bizə ata yadigarınızı. Atamın rəhmətə getməyindən on beş il ötüb, siz hələ də bizi unutmamısınız.

- Bizim dəftərimizdə vəfasızlıq yoxdur, oğul! Əmanəti təslim edənə qədər dostluğumuz daimidir.

- Allah razı olsun.

- Hər birimizdən...

İlk danışqlar və halallaşma fəsli burada bitir. Gözlərim hələ də Yunus babanın nurani üzündə və ağ saqqalındadır. Hərdənbir “ya səbir”, “əlhamdulillah”, “Allahu əkbər” dediyini eşidirəm. Əlindəki doxsan doqquzluq təsbeh dayanmadan dönür, dönür... Birdən bir daha “əlhamdulillah” deyib yenidən sözə başlayır:

- Nə gözəl günlər idi o günlər! Tut ağaçının dibində oturardıq. Rəhmətlik atan tutu silkələyər, öz

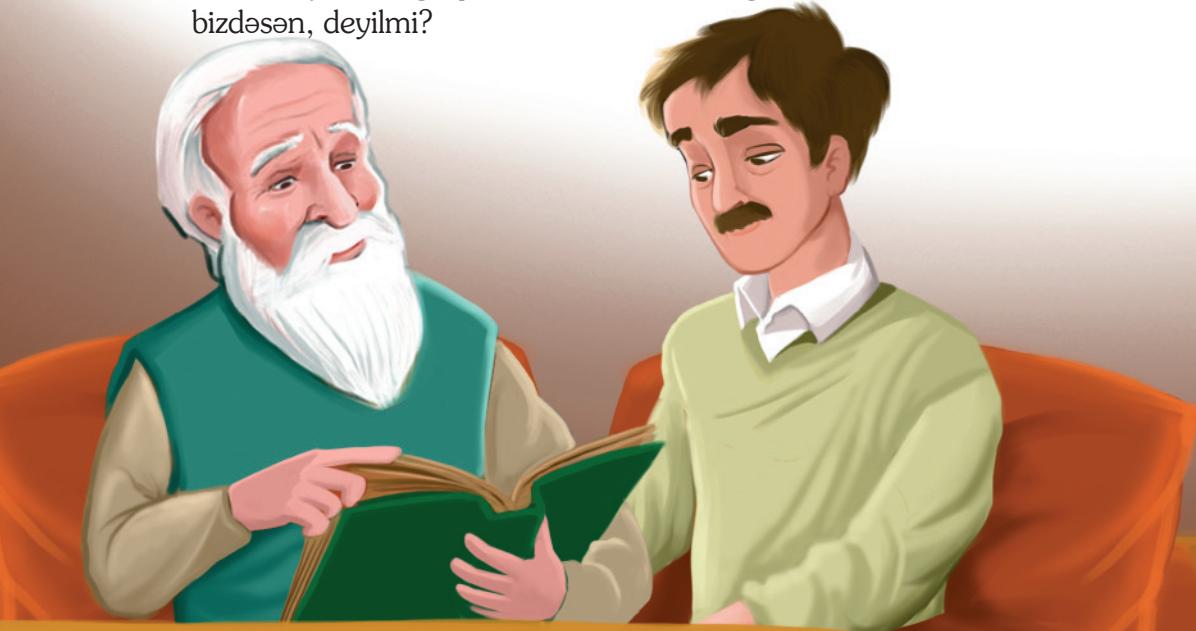

əlləri ilə yedirərdi mənə. İndi insanlar çox dəyişib, oğul! Kohnə dostlarının yanına getdim. Bir qismi köçüb gedib bu dünyadan. Qalanlarının da bəziləri soyuq göründü mənə. Səbəbini bilmirəm, amma ürəklər soyuyub, oğul! Harda qaldı o gurhagur yanan könüllər!.. Hər kəs halından şikayət edir. Halbuki ürəklər soyumamalı, həm zikrdə, həm də fikirdə olmalıdır...

- Düz deyirsiniz, Yunus baba, dediyinizdə böyük həqiqət var...

Ətrafa səssizlik çökür. Yunus baba yenidən “ya səbir!” dedikdən sonra oxumağa davam edir. Qulağım Quranda olsa da, son sözlərini düşünmədən dəyana bilmirəm: “Ürəklər soyuyub, oğul!” Quran oxunmağa davam edir. Öz ürəyimi yoxlayıram... Bir az sonra: “əl-fatihə” deyir.

- Ürəyinə sağlıq, Yunus baba! Bu gün iftarda bizdəsən, deyilmi?

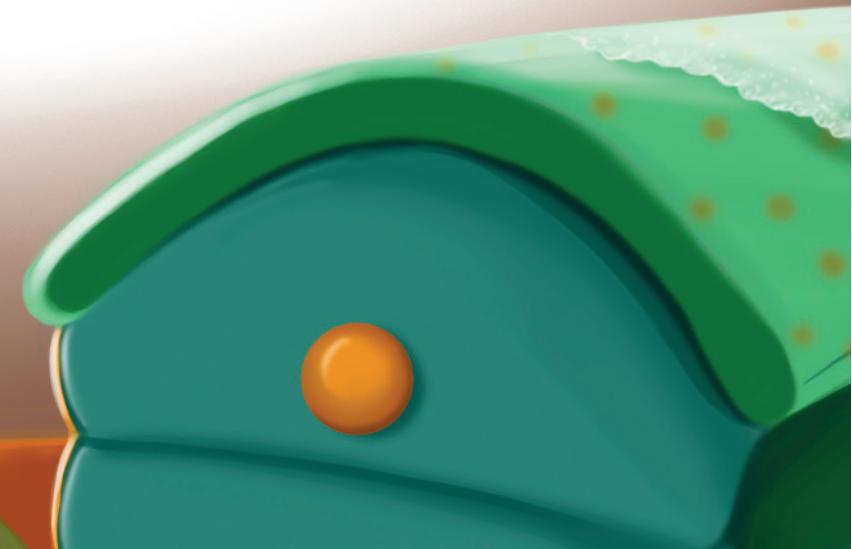
- Çox sağ ol, oğul! Hələ gedəcəyim çox dost, çox ürək var. Gedək baxaq görək ocaqları, ürəkləri yanır mı?

İkindi azanı oxunur, məscidə gedirik. Namazı qılğıdan sonra Yunus babanın qoluna girirəm. Yavaş yavaş Məhəmməd əmigilə gedirik. Yenə də arabir: “ya səbir”, “əlhamdulillah”, “Allahu əkbər” dediyini eşidirəm, yol boyunca. Mən də: “Ürəklər soyuyub, oğul!” sözünün təsirindən çıxa bilmirəm... Uşaqlıq günlərim yadına düşür. Əlindən tutub gəzdiyimiz günlər... Əlimi qolundan çekirəm. Ayaq saxlayır...

- Nə oldu, oğul?

- Heç nə, Yunus baba, - deyirəm və bu dəfə əlindən tuturam.

Uşaqlar kimi əl-ələ tutub gedirik. Yunus babanın kefi açılır. Köhnə xatirələrindən, keçmişin gözəlliklərindən danışmağa başlayır. Ürəyim həyəcandan döyüñə-döyüñə qulaq asıram. Məhəmməd əminin

evinə necə gəlib çatdıq, hiss etmirəm. Bir daha əlini öpdükdən sonra istəməyə-istəməyə ayrılrıam.

Geri qayıdarkən ramazanın və Yunus babanın gözəlliklərini düşünürəm. Yolun iki tərəfindən boylanaraq gülümşəyən ərik və şaftalı çiçəkləri ilə danışram. Portağal çiçəkləri də özünü göstərir və müşk ətrini yaymağa başlayır. Mən də sanki uşaqlıq illərimə qayıtmış kimi oluram. İçimdən bu misralar keçir:

*Könlüm sevincdən daşır,
Hava isti köz kimi.
Ürəyim cavanlaşır,
Yeni gələn yaz kimi.*

Bir anda gedib bu şeiri Yunus babaya oxumaq keçir ürəyimdən. Bezdirməyin, deyirəm öz-özümə. Gələn ramazanda oxuyaram. Yenə də içimdə bir narahatlıq var:

- Birdən Yunus baba yolların buz bağladığı kimi ürəklərin də buz bağladığıni görər və buralara bir də gəlməz?.. Yox, yox deyirəm. Yunus baba başqalarına bənzəməz, o əsla vaz keçməz. Hər yer buz bağlasada, nəfəsi ilə isidib, gəlmək üçün bir yol açar...

GÜL SAÇLI BAĞBAN

Cəfa yox imiş, vəfa var imiş. Söhbət bağçasında söz bülbülləri uçar, rəngarəng güllər açılarmış. Sözü gözəl, özü gözəl olanlar müşk ətirlər saçarmış. Bir qoxlayan bir də qoxlayar, eyni gözəllik məndə də varmı deyə ürəyini yoxlayarmış.

Ciçəklərin qoxlandığı, ürəklərin paklandığı bir vaxtda Yunus baba söz süfrəsini açdı və:

- Dili çiçək, qəlbi pətək dostlarım! Kimdə ikram edəcək bilgi varsa, buyursun; içindəki gözəlliyi hər birimizə duyursun, - dedi.

Hər kəs bir-birinə baxdı, kimsədən səs çıxmayan da Dərvish Saleh çəkinə-çəkinə girdi söz bağçasına:

- İcazənlə, dostlar! Bu gün dişim ağırdığı üçün şəhərə getdim.

Orada olanların hamısı bir ağızla:

- Allah şəfa versin, - dedikdən sonra Dərvish Saleh söhbətinə davam etdi:

- Sağ olun, dostlar, Allah sizdən uzaq etsin. Nə isə, sözü çox uzatmayım. Həkim dişimi çəkməyə

qərar verdi və iynə vurduqdan sonra bir müddət gözləməyimi söylədi. Mən bir kənarda bir az qorxu içində oturmaqdə ikən həkimin telefonuna zəng gəldi. İstər-istəməz danışığını eşitməli oldum. Həkim sabah üçün bir ödəməsi olduğunu, ödəyə bilməsə, çox çətin vəziyyətə düşəcəyini dedi. Sonra da dos-tundan kömək etməsini istədi. Yəqin ki, ondan müsbət bir cavab ala bilmədi. Çünkü telefonu üzgün halda söndürdü. Mən də öz dərdimi unudub həkimin halına acımağa başladım.

İdris dayı əsasını yerə vuraraq dilləndi:

- Niyə cibində nə varsa çıxardıb vermədin, Dərviş Saleh? Ay Allah! Sən necə insansan! Hə də, keçəlin dərmanı olsa, öz başına çəkər deyiblər...

- Düz deyirsən, İdris qardaş. Çıxardıb pul verə bilmədim, amma onun üçün dua etdim. Nə isə, mən gözləməyə davam edərkən bir qadın gəldi. Gözəl geyimli, yaşılı bir xanım idi. Protez diş taxdırmağa gelmişdi. Həkim məndən icazə istəyib iki-üç də-qıqəyə onun dişlərini taxdı.

İdris dayı:

- Yaxşı, ay Dərviş Saleh, bayaqdan danışdıqlarından heç bir məna çıxara bilmədim...

- Haqlısan, İdris qardaş. Əsl maraqlısı bundan sonradır. Dişləri taxılan qadın həkimə təşəkkür etdikdən sonra pulqabını çıxartdı və borcunun nə qədər olduğunu soruşdu.

İdris dayı yenə dayana bilmədi:

- Havayı yerə deməyiblər ki: "Bəndə dara düşmədikcə, Xızır yetişməz".

- Bəli, ilk başda mən də sənin kimi fikirləşmişdim, amma sonrası heç də elə olmadı. Həkim: "Çox təşəkkür edirəm, qəbul etsəniz, bu da mənim sizə ikraramı olsun", - dedi.

Qadın nə qədər təkid etsə də, həkim pulu götürmədi. Əlbəttə, mən də öz dərdimi tamam yaddan çıxartmış halda nə baş verdiyini başa düşməyə çalışırdım. Qadın getdikdən sonra özümü saxlaya bilməyib soruşdum:

- İşinizə qarışmaq kimi çıxmasın, ay həkim, mən

sizin hərəkətinizdən baş aça bilmədim. Bir az əvvəl dostunuzdan borc istədiniz, indi isə müştərinin verdiyi pulu götürmədiniz...

Həkim gülümsünərək bu davranışının səbəbini açıqladı:

- O qadın elə-belə müştəri deyildi. Bir vaxtlar mən doqquz aya yaxın reanimasiyada qalmışdım. Mənə canından can, qanından qan verdi. Sonra iki il boyunca heç nə yeyə bilmədim. Bir quşun öz balasını bəslədiyi kimi məni bəslədi. Bununla da kifayətlənmədi... Bu xanımın bir oteli var idi. İyirmi il orada qaldım, yemekxanasında üç öynə yeməyini yedim. Məndən bir qəpik də pul almadı. Təhsil almağa maddi imkanım çatmadı. Təmənnasız təqaüd vərib məni oxutdu və həkim oldum. Sən de görüm, mənim yerimdə sən olsaydın nə edərdin?

Mən də boynumu büküb:

- Sənin etdiyini edərdim, həkim, - dedim.

Söhbət burada bağlandı, Hüseyn müəllim çay gətirməyə getdi. İdris dayı başını önə əymış, bir yan dan fikirləşir, bir yandan da əlindəki əsanın ucunu yerə vura-vura:

- Olmaz!.. Belə ola bilməz!.. Bu işin içində nəsə başqa bir iş var!.. – deyirdi.

Molla Rıza:

- Nə iş olacaq ki, - dedi, - İdris qardaş! Demək ki, dünyada hələ də yaxşı insanlar var.

Əlində məcməyi ilə içəri girən Hüseyn müəllim də:

- Təhsilə qoyulan sərmayə ən gözəl xidmətdir, - deyə əlavə etdi.

Gözlərini yerdən qaldırmayaraq bayaqdan eyni hərəkəti təkrarlayan İdris dayı çay məcməyisindən xəbərsiz, əsasını havaya qaldıraraq:

- Tapdim! – deyə qışkırdı.

Əsa məcməyiyə dəyən kimi də:

- Yandım anam!.. – deyə fəryad etdi.

Hami onun yanına yiğişdi. Büyük bir yanğı olmadığını görəndə hər kəs dərindən nəfəs aldı. Bundan sonra molla Rıza:

- Nəyi tapdın, İdris qardaş? – deyə soruşdu.

- Nəyi olacaq; şəhərdə üç dənə otel var, üçünün də sahibi kişidir. Həkim yalan danışır.

Elə bu dəmdə Yunus baba şirin dili ilə söhbətə qoşuldu:

- İdris kişi! Bir şeyi yaxşıca ölçüb-biçmədən qərar vermək düzgün nəticə verməyə bilər.

İdris dayı bir az əsəbi halda:

- Dediklərimi dərin-dərin fikirləşib sonra dedim, Yunus baba! De görüm, şəhərdə hansı qadının oteli var?

Yunus baba gülümsəyərək:

- Təsbitlərin düzgündür, amma nəticə səhvdir, - dedi və sözünə belə davam etdi: - Bir az əvvəl “yandım anam!” demişdin. Bu yaşa gəlmisən, yenə də rəhmətlik anandan kömək istəyirsən.

- Əlbəttə ki, istəyərəm! Nahaq yerə deməyiblər ki:
“ağlasa, anam ağlar; qeyrişi yalan ağlar!”

- Bura qədər düz deyirsən, amma analıq bununla
bitirmi?

- Xeyr! Anam məni doqquz ay bətnində gəzdirdi,
yemədi yedirdi, içmədi içirtdi. Evlənib ayrılanan qədər
də ən gözəl yataqlarda yatırtdı, ən gözəl yeməkləri
bişirdi mənə. - İdris dayı bir az qəhərlənib sözünə
ara verdi. Sonra yenə davam etdi: - Bilirsinizmi, hələ
də anamın yeməklərindən ötrü darıxıram...

Yunus baba da kövrəlmışdı.

- Allah bütün analara rəhmət eləsin, - dedi, sonra
da soruşdu: - İdris kişi, rəhmətlik anan çəkdiyi bu
qədər zəhmət qarşılığında səndən heç pul istədim?

İdris dayı yenə əlindəki əsanı tez-tez yerə vurmağa
başladı və bir azdan:

- Ay anam! Tapdım!.. – deyə qışqırdı.

- Yenə nəyi tapdın? - deyə Dərviş Saleh soruşdu.

- Nəyi olacaq?! O qadın həkimin anası idil!..

Söhbətə qulaq asan hər kəs başını anasının

sinəsinə yaslayırmış kimi büküb dərin xəyallara qərq oldu. Bir azdan Hüseyn müəllim duyğular aləmində seyrə çıxan bir dərvish ədası ilə oxumağa başladı:

*Mənliyimi sənin qoxun,
Burcu-burcu bürür, anam.
Hara baxsam, uzaq, yaxın,
Gözüm səni görər, anam.*

*Xas bağçanın bal arısı,
Sevgilərin ən xalisi,
Bir kərə desə balası,
Ürəyini verər, anam.*

*Acısına, ağrısına,
Razi olar yazısına,
Xidmət ilə quzusuna,
Saçına dən düşər, anam.*

*Çiçək açsın deyə soyu,
Aziq edib günü, ayı,
Hey arxamca ömür boyu,
Gecə-gündüz gəzər, anam.*

Şeirin arxasında Yunus baba:

- Nur üzlü, sərvi boylu canlarım! Mübarək anaları-
mızda dualar edək. Edək ki, axirətdə gözəl cənnəti
görə bilək. Bu niyyətlə, gəlin, analarımıza bir
hədiyyə göndərək, - dedi və əllərini açdı...

SON QONAQLAR

Yunus baba şənbə günü bir iş səbəbi ilə şəhərə getmişdi. İki qurtaran kimi qayıtmağı düşünürdü. Onsuzda şəhərin izdihamlı küçələrini xoşlamazdı. Böyük şəhərlər, nəyə görəsə, ona cansızçı gələrdi. Saatlarla yol getdiyi halda bir dost-tanışla qarşılaşıb salamlaşma imkanı tapa bilməzdı. Amma öz kəndi belə deyildi; addımباşı bir tanış, addımbaşı bir salam...

Kəndə qayıtmaq üçün avtovağzala tərəf getdi. Yolu keçmək üçün gözləyirdi ki, bir az irəlidə bir nəfərin səndələdiyini gördü. Yaziq bir-iki addım atdıqdan sonra səkinin bir tərəfinə yixilib qaldı. Yunus baba onu diqqətlə izləyir, yanından keçməkdə olan adamların onunla maraqlanacağını düşünürdü. Bir neçə dəqiqə keçdi, amma heç kim ona fikir vermirdi. Maşınlar yenə eyni sürətlə şütüyür, piyadalar laqeyd baxışlarla onu sözərək heç nə olmamış kimi yanından ötüb keçirdilər.

Yunus babanın içində bir şübhə düşdü: sərxoş, ya da narkoman olmasın?! – deyə düşündü. Amma bu, çox uzaq bir ehtimal idi. Bəlkə, adamın hali anidən

pisləşib? Ürəyi zəifdir, yaxud təzyiqi var?.. Nə olursa olsun, kömək etməyə qərar verdi.

Yerə uzanan admanın yanına gedib:

- Qardaş, qardaş!.. – deyə səsləndi. Səs çıxmadi. Adamın ciyindən tutub yüngülə silkəldi, yenə də səsi çıxmadi. Diqqətlə baxdı, nəfəs alıb-verirdi. Arxası

üstə çevirdi; aq saçlı, aq saqqallı qoca bir kişi idi. Sol döşünə taxılan bir şey diqqətini çekdi. Yaxşıca baxanda bunun “İstiqlal” ordeni olduğunu gördü. Demək ki, yaşı adam müharibə qazisi imiş. Sərxoş olması mümkün deyildi...

Gözlərini “İstiqlal” ordenindən çekə bilmədi. Sanki

oradan gizli bir qapı açıldı, bir anda özünün müharibə meydanının ortasında olduğunu düşündü. Düşmən səngərlərindən dolu kimi gülə yağır, qulaqları batırın bombalar ard-arda partlayırdı. Başını qaldıran şəhid olurdu... Əsgərlər böyük bir cəsarətlə “Allah-Allah!” deyə-deyə qalxıb hücuma keçirdi. Aləm bir-birinə qarışmışdı...

Yunus baba bir az irəlidə bu dəqiqə yanında uzanan adamı görür. "Allahu əkbər!" deyərək o da hücuma qoşulur. Səngərdən çıxması ilə yerə yixiləsi bir olur. Yoldaşları:

- Köməyə gedin! Mehmet çavuş vuruldu! – deyə qışqırırlar.

Birdən zəfər mahnlarının səsi eşidilir. Müharibə bitmiş, qələbə qazanılmışdır!.. Hər tərəfdə bayram sevinci var. Şəhidlər qürur və qibət ilə, qazılər hörmətlə yad edilirlər. Zəfər keçidi təşkil olunub: Gənc bir zabit həyəcanla nitq deyir. Bu qalibiyyətin böyüklüyündən danışır və bu zəfər münasibəti ilə şəhid və qazilərimizə borclu olduğumuzdan bəhs edir. Nitqinə bir şeirlə son verir:

*"Bu vətən torpağın qara bağrında,
Sıra dağlar kimi duranlarındır!
Bir tarix boyunca onun uğrunda,
Özünü tarixə verənlərindir!"*

Dərhal Mehmet çavuş düşür, Yunus babanın yadına. "Bəli, - deyir, - bu vətən Mehmet çavuşlarındır". Yenə öz-özünə düşünür: "Mehmet çavuş... Vətən... Yol kənarındaki bir səki... Ətrafda minlərlə insan... Başının üstündə təkcə mən... Bu nə acı bir haldır ki, o bizə vətən torpağını bəxş edib, biz isə ona yol kənarını və böyük bir tənhalığı layiq görürük... Halbuki onlar bizim son qonaqlarımızdır. Beş-on il sonra bu aqsaqqal

veteranları əllərini öpmək üçün axtarsaq da, tapa bilməyəcəyik..."

Ağlına: əlində qiymətli daş-qas oynadarkən dəyərindən xəbərsiz olan və onu salib qıran uşaqlar gəlir...

Eşitdiyi bir inilti ilə Yunus baba özünə gəldi. Ah, mən nə edirəm? Mehmet çavuş ölüm-dirim mübarizəsi aparır, mən isə oturub... Dərhal təcili yardım çağırma-liyam!

Yolun kənarındaki bir marketə girərək təcili yardım üçün zəng etdi. Telefonun digər ucundakı səs hazırlı təcili yardım maşınlarının boş olmadığını, ilk maşın boşalan kimi köməyə göndərəcəklərini bildirdi. Yunus baba dərhal Mehmet çavuşun yanına qayıtdı. Üzündə soyuq tər var idi. Cib dəsmalını çıxardıb onun tərini sildi. Bir daha ümidsiz bir şəkildə:

- Qardaş, qardaş! – deyə səsləndi. Cavab ala bilmədi. Yunus baba çarəsiz halda bir yandan Allaha dua edir, bir yandan da təcili yardım maşınının gəlməsini gözləyirdi...

GÜNƏŞİN DOĞDUĞU HƏR YER

Gecə namazından sonra molla Rızadan fabrik sahibi Yusuf bəyin ürək infarktı keçirdiyini eşidən Yunus baba çox kədərlədi. Səhər tezdən bağçaya çıxdı. Öz-özüne: "Gülləri dərmək lazımdır, can dostu görmək lazımdır", - deyərək bir dəstə gül topladı.

Şəhərə gedən ilk maşın ilə yola çıxdı.

Yunus babanın gəldiğini görəndə Yusuf bəyin üzündə güller açdı. Günlərin həsrətini əritmək üçün bir-birinə sarıldılar.

- Gözlərim yolda idi. Gələcəyini bilirdim, dostum, - dedi Yusuf bəy.

- Belə gündə də gəlməsəm, nə vaxt gəlməliyəm?! - deyə Yunus baba da dostuna çox dəyər verdiyini bildirdi.

Çay içə-içə səhbət etməyə başladılar.

- Zəmanə çox sürətlə dəyişir, - dedi Yusuf bəy. - İqtisadi inkişafdan başım gicəllənir. Başqa bir ölkədə biri

səhv iş tutur, dərhal bütün bazara təsir göstərir, ziyanını biz görürük, - deyərək gileyəndi.

Yunus baba təbəssüm dolu çöhrəsi ilə başını yelləyib onun sözünə qüvvət verdi:

- Elədir, dostum. Osmanlı vaxtrında üç yüz ildə bir dövr dəyişərmiş. Keçən əsrən bəri otuz ildən bir dəyişməyə başladı. Bu gün isə...

- Mən deyim üç il, sən de üç ay, - deyə Yusuf bəy onun sözünü tamamladı. – Bu inkişafla ayaqlaşmaqdə çətinlik çəkirəm. Necə başa çıxacağımı bilmirəm. Kaş bir yol tapa biləydim, - deyərək Yunus babanın gözlərinə baxdı.

Bir müddət dərin-dərin düşündükdən sonra Yunus

babanın üzü nurlandı.

- Yusuf qardaş! Allah saxlaşın, sənin üç oğlun var. İşiniz onların öhdəsinə versən necə olar?

- Əslində, bu, yaxşı fikirdir, Yunus qardaş. Üçü də bir-birindən qabiliyyətlidir. Amma hansını seçəcəyimi bilmirəm.

Yunus baba uşaqlar kimi güldü.

- Yaxşı, onda gəl nağıllardakı kimi edək. Yəni nağıllardakı üsulla seçək.

- Necə yəni?

- Belə edək: uşaqlara bərabər miqdarda pul verərsən. Bir il sonra hər biri gəlib nə iş gördüğünü, nə qədər pul qazandığını danışar. Sən də ən gözəl və ən uğurlu sərmayə qoyana işlərini təhvil verərsən.

Bu səfər uşaqlar kimi gülmək növbəsi Yusuf bəyə gəlmişdi.

- Allah səndən razı olsun, - dedi gülərək. – Amma bir şərtim var: bir il sonra onların gördüyü işləri qiymətləndirərkən sən də iştirak edəcəksən. Birlikdə seçərik, nə deyirsən?

- Olar, - deyərək Yunus baba razılaşdı.

Bir az da söhbət etdikdən sonra ayrıldılar.

...

Bir il sonra Yusuf bəy, üç oğlu və Yunus baba iclas zalına yığışdırılar. Yunus baba üç qardaşa:

- Buyurun, uşaqlar, - dedi, - bir il boyunca nə etdi-

niz, nə qazandınız, bizə danışın.

Hər kəs diqqətlə gözləyirdi. Böyük qardaş danışmağa başladı:

- Atamın verdiyi pul ilə tarla kirayələyib, buğda ekdim. Mənə verilən pulu on qat artırdım, - dedi və qazandığı pulu atasının öününe qoydu.

Sonra ortancıl qardaş danışmağa başladı:

- Mən bir meyvə bağı satın aldım. Bu il pulumuz on qat artdı, amma gələn illərdə bu artım daha da çox olacaq, - dedikdən sonra o da pulu atasının öününe qoydu.

Balaca qardaşın əlində pul yox idi. Aramla danışmağa başladı:

- Mən o pulu menecment məktəbinin son sinfində oxuyan bir tələbəyə təqaüd olaraq verdim. İndi o tələbə gəlib öz layihəsini təqdim edəcək.

Hər kəs heyrət içinde bir-birinə baxarkən əlində kağız dolu qovluq olan cavan bir oğlan zala girdi. Oradakılara salam verdikdən sonra danışmağa başladı:

- Bəylər, insanların ən çox ehtiyacı olan şey: su və enerjidir. Mən də bu ikisi üzərində işlədim. Enerji haqqında tədqiqat apararkən gördüm ki, bəzi enerji mənbələri tükənmək üzrədir. Bitməyən bir enerji varmı, deyə fikirləşməyə başladım. Ağlıma günəş gəldi. Mən də günəş enerjisində istifadə edərək suyu isitməyin texnologiyası üzərində çalışmalarımı artırırdım və müsbət nəticələr əldə etdim. İstehsal edəcəyimiz qurğuya on il qarantiya verə bilərik.

Yusuf bəy maraqla:

- Bəs yaxşı, bu qədər qarantiya xərcləri artırmaya-
caqmı? – dedi.

Cavan oğlan:

- Onu da fikirləşmişəm, - dedi. – Hər məhsula bir
kod nömrəsi verəcəyik. O nömrəyə baxaraq həmin
məhsulu hansı ustanın düzəltdiyini biləcəyik. Əgər sat-
dığımız qurğuda qəza vəziyyəti yaranarsa, təmir
məsələfini həmin ustanın maaşından kəsəcəyik. Yox
əgər qurğu problemsiz işləyərsə, hər il o ustaya əlavə

məvacib verəcəyik.

Yanağında güllər açılan Yunus baba soruşdu:

- Yaxşı, oğul, bəs bu məhsulu hansı bölgelərdə sat-
mağı fikirləşirsən?

Gənc menecment özündən arxayıñ halda:

- Günəşin doğduğu hər yerdə, - deyə cavab verdi.

Yunus baba üzünü böyük qardaşa tutaraq:

- Nə fikirdəsən, oğul? – deyə soruşdu.

Balaca qardaşına qürurla baxdıqdan sonra:

- Ən gözəl sərmayə yatırımıni balaca qardaşımız edib, - dedi. Sözünü bitirən kimi qalxıb qardaşının al-nından öpdü. Ortancıl qardaş da eyni cavabı verdikdən sonra Yunus baba:

- Hə, - dedi, - Yusuf qardaş! Dədə-babadan qalma gözəl bir söz var: "Bir il sonrəni fikirləşirsənsə, buğda ək. On il sonrəni fikirləşirsənsə, ağac ək. Əlli il sonrəni fikirləşirsənsə, insana və biliyə pul yatır". Buna görə də ən gözəl kapital yatırımıni kiçik oğlunuz edib.

Yusuf bəy üç oğlunu da alınlarından öpdükdən sonra:

- Oğullarım, hamınızla fəxr edirəm! Allah üçünüz-dən də razi olsun. Mən də Yunus babanız kimi fikirləşirəm. Bundan sonra mənim işlərimi balaca qardaşınız idarə edəcək, - dedi.

Balaca qardaş təşəkkür etdikdən sonra:

- Bu vəzifəni bir şərtlə qəbul edirəm, - dedi. – Atam öz təcrübələrini bizimlə bölüşməyə davam edəcək və idarə heyətində qardaşlarım da yer alacaq.

Bunu dedikdən sonra balaca qardaş atasının və Yunus babanın əllərindən öpdü, qardaşları ilə qucaqlaşdı.

Yerinə oturmadan bir şey də əlavə etdi:

- Az qala yadımdan çıxmışdı. Bir şərtim də var: Yunus babanın və atamın dualarını da istəyirəm.

ÜRƏYİNİ İTİRƏN ADAM

Bir qurumda şöbə müdürü işləyirdi. Qurumda bəzi ştatlarda ixtisarlar oldu və rəhbərliyini etdiyi şöbə bağlandı. Bunu eşidəndə elə bil başına qaynar su tökdülər. "Onsuz da gözləri məni götürmürdü, sırf vəzifəmi əlimdən almaq üçün bunu etdilər, - deyə düşündü. – Mən gəncliyimi bu qurum üçün xərclədim. Gecə-gündüz işimi fikirləşdim. Mənə bunu necə etdilər?!"

Düşündüyü hər mənfi fikir, işlətdiyi hər ifadə ürəyinə bir ox kimi sancılar və sağalmaz yaralar açırdı. O qədər çox ox sancıldı ki, qəlbinin hər tərəfi qaraldı. Qəlbindəki qaranlıq bütün orqanlarına yayıldı. Gözləri hiddətlə baxır, ağızı kin qusurdu. Təkcə ürəyi deyil, işlədiyi yer, hətta bütün dünya qapqara olmuşdu.

İş yoldaşları: "Okan bəy, yaxşısanız?" – deyə soruşanda da onların məsxərəyə qoyduqlarını düşünür, nifrəti daha da artırırdı. Hətta əlinə silah götürüb iş yerini qana bulamağı belə düşündü.

Nə xoşbəxt yuvası, nə xanımı, nə də şirin balası... Sanki həyatında qiymətli heç nə qalmamışdı. Həyatın gözəlliliklərinin hamısı birdən uçub yoxa çıxmışdı.

Bütün bunlar baş verərkən Okan ürəyinin sağlığından şübhələndi. Varlığı ilə yoxluğu bilinmirdi. Təlaş içərisində həkimə getdi.

Bəli, ürəyi yerində idi. Düzdür, stress səbəbi ilə bir az işləyişi pozulmuşdu, ara-sıra ağrıyırdı, amma yenə də yerində idi. Həkim belə deyirdi.

Müayinə zamanı həkimə də danışdı başına gələnləri, böyük bir nifrət və qəzəb ilə.

Həkim olduqca sakit bir tərzdə:

- Okan bəy, sizin ürək həkimindən daha çox könül həkiminə ehtiyacınız var, - dedi.

Okan bəy yenə əsəbi halda:

- Nə danışdığını bilirsən? - deyərək onun üstünə qışdırı. Elə bu dəmdə otağın qapısı açıldı və nur üzlü, ağ saqqallı bir qoca içəri daxil oldu.

Həkimin üzünə şirin bir təbəssüm yayıldı.

- Xoş gəldiniz, Yunus baba, - dedi, - sağalacaq xəstənin həkimi ayağına gələrmış.

Sonra yenə Okan bəyə dönüb:

- İndi dərdinizi könül həkiminə danışa bilərsiniz, - dedi.

Yunus baba Okan bəyi diqqətlə başdan sona kimi dinlədi, sonra ona belə məsləhət verdi:

- Oğul, əslində qaranlıq deyə bir şey yoxdur. Qaranlıq dediyimiz şey işığın olmaması deməkdir. İşiq gələndə qaranlıq qaçıb gizlənməyə dəlik axtarar. Qəlbin işığı da iman, sevgi və səbirdir. Bunlar olmayıanda yazılı ürəyimiz qaralıb məhv olar. Dədə-babanın bu sözünü qulağında sırga elə: "Vəzifəni şərəfləndirən orada oturan

şəxsdir".

Yunus baba bu səfər Okan bəyə belə bir sual verdi:

- Sən ay olmaq istəyərdin, yoxsa günəş?

Bu sual qarşısında karixib qalan Okan özünü ələ alıb cavab verdi:

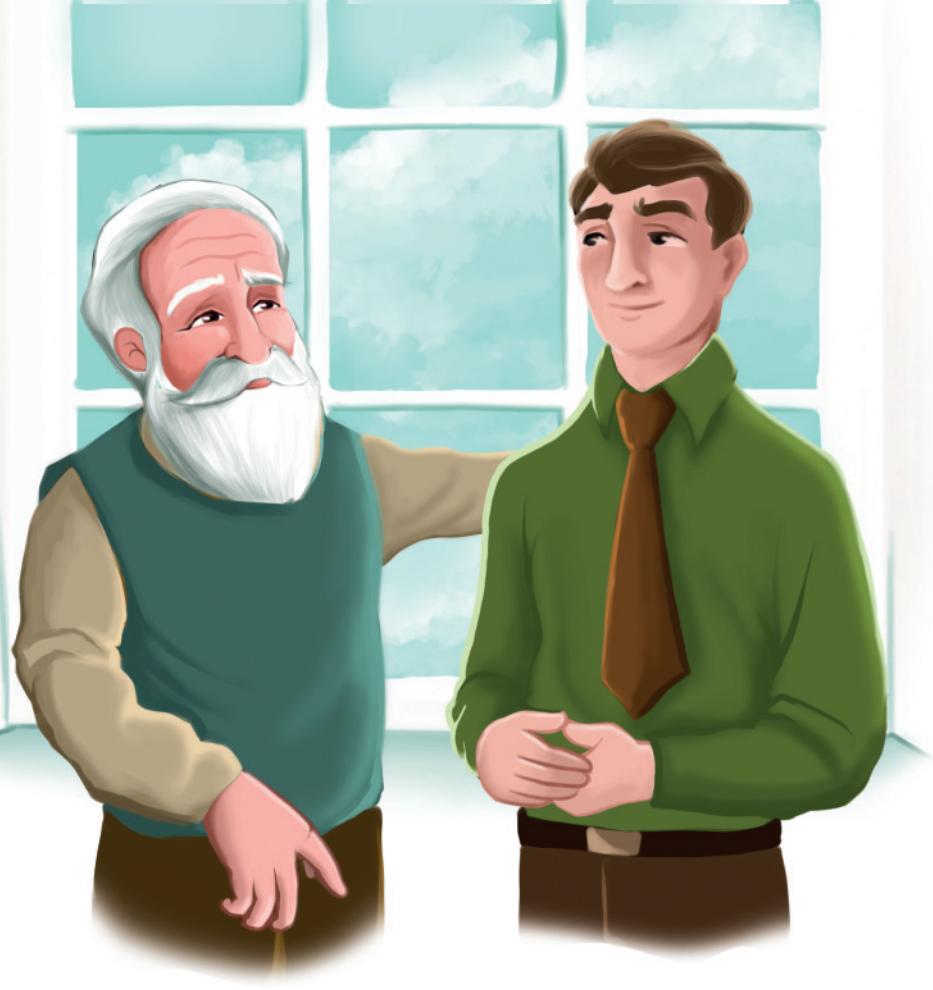
- Günəş!

- Niyə?

- Necə yəni niyə?! Günəşin işığının mənbəyi elə özündür. O harada olursa-olsun, yenə də günəşdir. Amma ay təkcə günəşini gördüyü zaman işiq saçır bilər.

Şirin-şirin gülümşəyən Yunus baba:

- Bax, - dedi, - oğul! Öz dərmanını ağızınla dedin. İn-

di gedib bu müalicə ilə özün özünü sağaltmalısan. İndi get, özün günəş olmağa çalış. Müdürlük günəşinə arxayı olma, onun ömrü uzun olmur.

Okan bəy qeyri-ixtiyari əlini sinəsinin sol tərəfinə apardı. Az da olsa, ürəyinin yenidən döyündüyüünü hiss etməyə başlamışdı...

GÖZLƏNƏN SƏHƏR

83

On bir ayın sultani sayılan ramazan bütün gözəllikləri ilə gəlib evləri sevinc ilə doldurur. Yunus baba da Allahın verdiyi səbir və güc ilə orucunu tutur. Ramazanın son günləri yaxınlaşdıqca içini sevgi dolu bir hüzən bürüyür.

İftar saatına az qalib. Bir tərəfdən radioda oxunan Qurani-Kərimə qulaq asır, bir tərəfdən də süfrəni hazırlanır. Uca Yaradanın bəxş etdiyi və ləzzəti daha da artıran nemətləri bir-bir stola düzür. Gözəl bir ətinə evin hər tərəfinə yayılır. Məsciddən azan səsi yüksəlir və bismillah deyərək orucunu açır. Verdiyi nemətlərə və iftarın gözəlliyyinə görə bir daha Allaha şükürler edir.

Axşam namazının arxasında təraveh namazı üçün hazırlığa başlayır. Bu gün bəzi dostları ilə görüşmək üçün başqa bir məscidə gedəcək. Bu niyyətlə evdən bir az erkən çıxır. Könül rahatlığı içində namazını qılğıldıqdan sonra dostları ilə oturub çay içir. Beləcə, həm bu günün susuzluğunu yatızdırmağa çalışır, həm də dostları ilə doyunca səhbət edir. Necə deyərlər:

Könül nə çay istər, nə də çayxanə,

Könül söhbət istər, çay bir bəhanə.

Evə gələndə obaşdan erkən qalxa bilmək üçün yatmağa hazırlaşır. Amma Yunus baba üçün əsl məşğulliyət bundan sonra başlayır. Yatağına uzanan kimi cürbəcür düşüncələrə dalır. Yunus Əmrənin “Bir mən vardır məndə, məndən içəri” dediyi kimi, tez-tez içindəki özü ilə danişir. Bu gecə də hər halda eyni hali yaşayacaq. Zehnindəki düşüncələr çoxdan növbəyə düzülüb: şəxsi işləri barəsində, dostları barəsində düşüncələr gəlir əvvəl...

Sonra ölkənin bəzi məsələlərini düşünməyə başlayır: gül kimi gənclərimiz pis vərdişlərin ağışuna düşüb mübtəla olurlar. Bu dəqiqlik iztirab çəkən, ağlayan, zülmə məruz qalıb qırınan neçə-neçə can var... Bunların hamısı bizim insanlarımız, bizim qardaşlarımızdır. Sən kömək ol, ilahi!.. Qəhrəman ataların uşaqları, şəhid nəvələri vətənə xəyanət çuxuruna düşmə təhlükəsi ilə üz-üzə yaşayır... Sən islah et, ya Rəbbi!

Bu düşüncələr bir-birinə calanıb gedərkən səhur üçün oyandıran təbil səsləri eşidilir: dan, dan, dan... Ey insan, oyan! – deyir, sanki. Bir zamanlar bu təbillər sərhəd bölgələrindən gələn zəfər xəbərlərini müjdələmək üçün vurulardı. İndi isə təkcə ramazan təbili oldu. Eh, bəlkə də, bir gün onları da axtaracaq, onlardan ötrü də darixacağıq, - deyə qəhərlənib heyfsilənir.

Hələ yata bilmədiyi üçün, erkən olmasına baxmayaraq, təbillərin vurulduğunu deyərək yerindən qalxır.

Bəlkə də, heç cür cavabını tapa bilmədiyi düşüncələrdən qaçırm. Allah verəndən yeyir və oruca niyyətlənir. Bir az sonra səhərin bu erkən vaxtının təravətli havasını içinə çəkərək məscidin yolunu tutur.

Namazdan gələndə dincəlmək üçün yerinə uzanır. Saat beşə yaxınlaşır. Bu nədir? Səhərin bu erkən saatında hər tərəfdən quşların şirin civildəşməsi eşidilir. Onlar da quş dilində yeni bir günün başladığını xəbər verir. Hər halda açılan sübhün saf və səssiz hali onları da təsiri altına alır...

Yunus baba səhərin aydınlığında millətinin, dindəşərəklerinin, bütün insanlığın çəkdiyi məşəqqətləri düşünür. Ağlına keçmişdə yaşanan şan və şərəf dolu əsrlər gəlir... O, keçmiş əsrləri bir neçə saniyə kimi ötüşdü-

rüb keçən, amma günümüzdə bir öküz arabası kimi yavaş-yavaş irəliləyən zaman saatından soruşur:

- Məzлumlar niyə pərişan haldadır, niyə zülüm qamçısı altında inləyirlər? Bir zamanlar üç qitəni, yeddi dənizi nurlandıran mədəniyyət günəşimiz nə zaman doğacaq? Bizim səhərimiz, bizim şəfqimiz niyə qaralığa bürünüb?

Dan yeri hər zamanki kimi səssiz-səssiz ağarır. Tekcə quşlar civildəşərək cavab verirlər onun suallarına. Bir də ürəyində pırıl-pırıl yanın şam sanki sanki bir şeir kimi yayılır içində:

*Haqq şərləri xeyr eylər,
Zənn etmə ki, qeyr eylər,
Arif onu seyr eylər,
Mövlam görəlim neylər,
Neylərsə, gözəl eylər.*

Sabah Ramazan bayramıdır. Sübh tezdən məscidə

gedim, bayram namazını qıldıqdan sonra günəşimizin yenidən doğub bizi aydınlatması üçün Uca Mövlaya dua edim, - deyə düşünür.

Nəhayət, bayram səhəri açılır. İçindəki həyəcanla, ürəyindəki xoş ümidi lər məscidin yolunu tutur. Yol boyunca dilindən nəqarət şəklindəki dua əskik olmur:

*Bir səhər gözləyirəm,
Çinartək gümrah olsun!
Bir səhər gözləyirəm,
Yardımçıım Allah olsun!*

Yardımçıı Allah olanın başqa yardımçıya ehtiyacı olmaz. Bu rahatlıqla məscidə girir...

DƏMİRDAĞIN LALƏSİ

88

Coşqun bəy, axır ki, istədiyi torpaq sahəsini satın almışdı. Artıq neçə vaxtdır xəyalını qurduğu inşaata başlaya bilərdi. Ofisinin pəncərəsindən uzaqlara baxanda tikdirəcəyi binanın maketini görmüş kimi olurdu.

- Çox gözəl olacaq: "Coşqun yaşayış kompleksi", - deyə dodaqaltı piçıldı. - Şəhərin çölündə bir təpənin üzərində qurulacaq olan yaşayış kompleksindəki evləri bircə ilin içində sataram, - deyə düşündü.

Anidən çalan telefon səsi onun şirin xəyallardan ayrdı. İnşaata nəzarət edən briqadır həyəcanla:

- Qreyder xarab oldu, müdürüm, neçə usta gətirib baxdırıq, heç biri işə sala bilmədi, - deyəndə Coşqun bəy hirsənləndi:

- O təpənin üstü bu gün dümdüz olacaq! Qreyder xarab olubsa, başqa birini gətirin!

Artıq xəyallar qura-qura ofisində oturub gözləyə bilməzdi. Qalxıb inşaat sahəsinə getdi.

Qarşılaşdığı mənzərə qarşısında çəşqinligi daha da artdı. Yeni gətirilən ikinci qreyder də xarab olmuşdu. Əsəbi halda üçüncü, sonra da dördüncü qreyderin gətirilməsini əmr etdi. Onların gəlməsi də nəticəni dəyişmədi.

Dörd dənə qreyder sarı rəngdə çiçək açmış bir lalənin qarşısında yerə mixlanıb qalmışdı. Daha doğrusu, dörd yanına düzülüb sanki onu qoruyurdular. Coşqun bəy hisrlənib özündən çıxaraq qarşısına çıxan hər kəsin üstünə qışqırır, əmrlər yağdırırırdı. "Əmr dəmiri kəsər", - deyirlər, amma bu söz qreyderlərə təsir etmirdi. Ustaların əli-ayağı əsməyə başlamış, bu işin içindən necə çıxacaqlarını bilmirdilər. Hər kəsin

kefi qaçmış, qanı qaralmışdı. Təkcə mühafizə altındaki lalə sarı-sarı gülümsəyirdi, günəşə baxaraq.

Səhərdən bəri baş verənlərə məna verə bilməyən işçilərdən biri:

- Bu, ağla sığan iş deyil! Bu işin içində bir sərr olmasın? – dedi, çəkinqə-çəkinqə.

Bu sözləri eşidəndə Coşqun bəyin yadına köhnə xatirələri düşdü. Anası da qəribə bir hadisə ilə qarşılaşanda belə deyər, sonra məsləhət almaq üçün Yunus babanın yanına gedərdi. Bunları düşünüb ani bir qərar verdi:

- İki dayandırın, tez maşınımı hazırlayın! – dedi.

Yunus babanı gətirməsi üçün balaca qardaşını kəndə yolladı. Axşamaüstü Yunus baba gəlib inşaat yerinə çatdı. Nə baş verdiyini xəbər aldı, danışılanları diqqətlə dinlədi, sonra da saqqalına sığal çəkərək fikirləşməyə başladı.

- Məncə, - dedi, - bir də onların özlərindən soruşmaq lazımdır, görək dərdləri nədir?

Yunus babanın dediklərini eşidən Coşqun bəy: “Nə danışırsan, Yunus baba?! Orada bircə dənə ciliz Lalə, bir də dörd yanını saran dəmir yiğini qreyderlər var. Onlarla necə danışacaqsan? – deyə fikirləşdi. Sonra: - Əlbəttə, nəsə bilir ki, belə deyir”, - deyərək onun işinə qarışmaqdan vaz keçdi.

Yunus baba gülümsəyərək qreyderlərin olduğu yerə getdi. “Salam əleykum” – deyərək ora ilk gələn qreyderin yanına yaxınlaşdı və diz çöküb yerə çoməldi.

Gözlərini yumub başını yüngülçə sol tərəfinə doğru əydi. Üzünə şirin bir təbəssüm yayıldı. Bu əsnada fövqəladə bir şəkildə fisiltiya bənzər səslər eşitməyə başladı. Lalə ilə qreyderin çomçəsi söhbət edirdi.

Lalə sevincli bir halda:

- Cox sağ ol, çomçə qardaş. Sənin bu yaxşılığını heç vaxt unutmayacağam. Amma niyə mənə bu yaxşılığını etdiyini demədin? – dedi.

Çomçə dərin xəyallardan ayılmış kimi danışmağa başladı:

- Lalə qardaş! Bəli, çiçəklər çox zərif və gözəl varlıqlardır, amma bizi də “dəmir parçası” deyib kənara atmamaq lazımdır. Sənə qəribə görünə bilər, amma dəmirdən olsa da, bizim də ürəyimiz var.

Lalə üzr istəyəndə çomçə gülümsünərək dedi:

- Üzr istəməyinizə də, özünüüz təşəkkür etməyə borclu hiss etməyinizə də ehtiyac yoxdur. Biz təkcə illər əvvəl verdiyimiz sözü yerinə yetirdik.

Lalə maraqla:

- Hansı sözü, - deyə soruşdu.

- Biz Dəmirdağda yaşayan mədənlər idik. Nə yanimizə bir quş qonar, nə də üstümüzdə bir çiçək açıları. Yabanı otlar belə üzümüze baxmazdı. Amma günlərin bir günü haradan gəldiyini, necə bura düşdүünü bilmədiyimiz sarı bir lalə üstümüzdə çiçək açıb gülümsəməyə başladı. İllərin tənhalığını onunla paylaşdıq, onunla birlikdə ağlayıb birlikdə güldük. Yazı onunla

qarşılıdıq, yayı onunla yola saldıq. Daha doğrusu, yaşa-mağı, sevməyi və sevilməyi ondan öyrəndik. Dostluğumuz o qədər möhkəmləndi ki, bir gün:

*Yaxşı günlər getməsin,
Günaşımız batmasın,
Aylar-illər keçsə də,
Dostluğumuz bitməsin!..*

- deyərək sevgi andı içdik.

İllər keçdi. Bizi mədən yatağından dəmirəritmə fabrikinə apardılar. Oradan başqa fabriklərə getdik. Nəhayət, qreyderin çömcəsi olduq. Buranı düzəldərkən səni gördüm və yadına andımız düşdü. Bütün zərəciklərimlə birgə dəmir ürəyim titrəməyə başladı. Mənim duyğularım, plastik hissələri xaric, qreyderin bütün parçalarına yayıldı. Plastik düyməyə nə qədər bassalar da, biz müqavimət göstərdik və işə düşmədik. Digər qreyderlər də bizim kimi edib hərəkətsiz qaldılar. Qisacası, lalə qardaş, biz burada olduğumuz müddətdə sənə heç kim zərər verə bilməz.

Sevginin və dostluğun gücü qarşısında sarı lalənin ürəyi gup-gup döyünməyə başladı, yanağı qıpqırmızı qızardı.

- Danışdıqlarınız çox gözəldir, amma bu belə davam edə bilməz ki?! – deyərək Yunus baba onların söhbətinə qarışdı.

Çömcə hırslı diləndi:

- Sən kimsən ki, bizim söhbətimizə qarışırsan?!..

Yunus baba şirin-şirin gülümseyərək dedi:

- Ey vəfali və nəcib çömcə! Necə ki sən illər əvvəl verdiyin sözə sadıq qalmağa çalışırsan, biz də ruhlar aləmində verdiyimiz sözə sadıq qalmağa çalışan insanlarıq. Quruluşumuz və görünüşümüz səndən fərqli olsada, kökümüz eyni sayılır.

Bu sözləri eşidən çömcənin ürəyi yumşaldı.

- Səni sevdim, müdrik adam! Madam ki “bu belə davam etməz!” deyirsən, de görək, sənin təklifin nədir?

Yunus baba dərin düşüncələrə qərq oldu və saqqalına siğal çəkməyə başladı. Çömcənin bir az sərt tonda:

- Nə deyirsən, təklifini gözləyirəm! – deməsi onu dərin fikirlərdən ayırdı.

Heç əhvalını pozmadan yumşaq tonda danışmağa başladı:

- Görürəm ki, siz laləni çox sevirsiniz. Bundan başqa, bir də andınız var. Bu gözəl bir hissdir. Amma bu ərazidə də gözəl evlər tikiləcək, yüzlərlə uşaq isti yuva ya qovuşacaq. Bilirsinizmi, uşaqlar insanların çiçəkləri sayılır!

Çömcə yenə sərtləşdi:

- Bəs yaxşı, bizim sevgi ciçəyimiz necə olacaq?

Yunus baba yumşaq, səmimi bir səslə:

- Hirslənmə, çömcə qardaş, - dedi, - bizim insan ciçəyi olan uşaqlar da əsl ciçəkləri çox sevirlər.

Deyirəm ki, bu lalə qardaşımızın ətrafında 50 kvadratmetr ərazi boş saxlansa və oraya çoxlu güllər əkilsə, geri çəkilməyə razı olarsınız mı?

Çömcə bir az tərəddüdlə:

- Birdən biz geri çəkildikdən sonra siz sözünüzdə durmadız? – dedi.

Bu səfər Yunus baba sərtləşdi. Kəskin bir ifadə ilə:

- Dayan, çömcə qardaş! Nə danışırsan! Sən yüz il əvvəl verdiyin sözü unutmursansa, mən bu gün verdiyim sözü bir gün sonra niyə unutmalyam?! – dedi. Sonra yenidən səsini yumşaldaraq sözünə davam etdi: - Necə, ki siz mədənlerin ən nəcabətli

olanısınız, biz insanlar da yaratılmışların ən şərəflisiyik. Bizim bu haqda gözəl bir atalar sözümüz də var: “Öl, amma söz vermə; öл, amma sözündən dönmə!”

Baş verənləri mehribanlıqla sonlandırmaq istəyən lalə:

- Çomçə qardaş! İnsanların bəziləri səhv iş tutsa da, çoxunun niyyəti gözəldir. Bir də ki, bu insana qarşı mənim qanım qaynadı, xoşuma gəldi, - dedi.

Yunus baba da duyğulanıb kövrəldi. Oturduğu yerdən yavaş-yavaş qalxdı, doluxsunmuş, amma təbəssüm edən gözlərlə Coşqun bəyin yanına getdi. Coşqun bəy gül bağçası üçün razılıq verdiyini açıqladıqdan sonra şoferlər qreyderlərinə keçdilər. Qreyderlər heç bir şey olmamış kimi işə düşdü.

Yunus baba əllərini açıb dua etməyə başladı:

- Ya Rəbbi! Dünyamızdan lalə çiçəkləri, ürəyi-mizdən sevgi çiçəkləri əskik olmasın! Dostluq və vəfa çiçəkləri əsla solmasın! İnsanların çiçəyi olan uşaqlarımız da evsiz-eşiksiz qalmasın!..

Oradakı canlı-cansız bütün varlıqlar, hər biri öz dilində “amin!” dedilər.